

НИЙЦЛИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАНГИЙН ТӨСӨЛ

**УЛС, ОРОН НУТГИЙН ХАЛАМЖИЙН САНГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ
ХЭРЭГЖИЛТИЙН ҮР ДҮН**

АУДИТЫН КОД: БУА-2021/60/-ШТА-НАА

**ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНД ХАМРАГДВАЛ ЗОХИХ ИРГЭД БҮРЭН
ХАМРАГДАХГҮЙ БАЙНА.**

БУЛГАН ХОТ 2020 ОН

**Булган аймаг дахь Төрийн аудитын газрын
Дарга, тэргүүлэх аудитор Д.Анхбаяр
Утас: 70342580**

**Аудитын менежер Ж.Энхцоодол
Утас: 70342716**

**Ахлах аудитор Г.Намчинсүрэн
Утас:70342716**

**Аудитор А.Сувдаа
Утас:70342716**

**Аудитор З.Ганбаатар
Утас:70342716**

**Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой
мэдээллийг дараах хаягаар авна уу.
Цахим хуудас www.audit.mn**

АГУУЛГА

Товчилсон үгийн тайлбар.....	3
Хүснэгтийн товъёог.....	4
Хавсралтын товъёог.....	4
Аудитын зорилт, хамарсан хүрээ, арга зүй, шалгуур үзүүлэлтийн талаарх шалгуур мэдэгдэл.....	5-9
БҮЛЭГ 1. Улс , орон нутгийн халамжийн сангийн хөрөнгийн төсвийн төслийг боловсруулахдаа нийгмийн халамжид хамрагдах өрх, иргэний тоо болон хэрэгцээний судалгаанд үндэслэн төлөвлөдөггүй байна.....	9-10
БҮЛЭГ 2. Улс, орон нутгийн халамжийн сангийн хөрөнгийг хууль журамд бүрэн нийцүүлэн зарцуулаагүй, Нийгмийн халамжийн сангийн зарим заалт, холбогдох бусад хууль, дүрэм журамтай уялдаагүй, бүртгэл мэдээллийн санг тухай бүр бүрэн шинэчилдэггүй байна.....	10-19
БҮЛЭГ 3. Халамжийн сангийн хөрөнгийн зарцуулалт тавих хөндлөнгийн хяналт хийгдээгүй байна.....	19-20
БҮЛЭГ 4. Шилэн дансны хуулийг бүрэн хэрэгжүүлэн ажиллаагүй байна.....	20-21
Байгууллагын саналд өгсөн тайлбар.....	21-22
Дүгнэлт.....	22-23
Зөвлөмж.....	23
Хавсралтууд.....	1-8
Байгууллагын санал.....	9-10

Товчилсон үгийн тайлбар

АДБОУС	Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт
АДЗ	Амьжиргааг дэмжих зөвлөл
БУА	Булган аймаг
ЗГ	Засгийн газар
ЗДТГ	Засаг даргын тамгын газар
ИТХ	Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал
НАА	Нийцлийн аудит
НББ	Нягтлан бодох бүртгэл
НӨАТ	Нэмэн өртгийн албан татвар
НХҮ	Нийгмийн халамжийн үйлчилгээ
НХХ	Нийгмийн хөдөлмөр, хамгаалал
ОНОТ	Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн
УИХ	Улсын Их Хурал
ХБИ	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн
ХХҮГ	Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний газар
ХХҮЕГ	Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газар
ХЭДС	Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сан

Хүснэгтийн товъёог

№	Тайлбар	Хуудасны дугаар
Хүснэгт 1	Халамжийн сангийн үйлчилгээнд хамрагдсан иргэд, иргэдэд олгосон мөнгөн дүн	8
Хүснэгт 2	Өрхийн мэдээллийн санд оруулсан өрхийн тоо	11
Хүснэгт 3	АДЗ-ийн гишүүдэд олгосон урамшууллын тооцоолол	15

Хавсралтын товъёг

№	Тайлбар
Хавсралт 1	Улсын төсвийн халамжийн сангаас 2019-2020 оны зарцуулсан хөрөнгийн мэдээлэл
Хавсралт 2	Эрүүл мэндийн яамтай гэрээ байгуулсан эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлсэн иргэдийн судалгаа
Хавсралт 3	АДЗ-ийн гишүүдэд олгосон урамшууллын тооцоолол /Дэлгэрэнгүй/
Хавсралт 4	Цахим хүсэлтээр олголт хийгдсэн иргэдийн судалгаа
Хавсралт 5	2020 онд нийгмийн халамжийн санд хамрагдсан иргэдийн мэдээлэл /Түүвэр/
Хавсралт 6	2020 онд нийгмийн халамжийн санд хамрагдсан иргэдийн мэдээлэл түүвэр /Дэлгэрэнгүй/

**Аудит хийх
үндэслэл, бүрэн
эрх**

Аудитын зорилт, хамарсан хүрээ, стандарт, арга зүйн талаарх мэдэгдэл

Аудитыг Төрийн аудитын тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.1.1 дэх заалтыг үндэслэн УИХ-ын Төсвийн байнгын хорооны “Аудитын сэдэв батлах тухай” 2020 оны 05 дугаар тогтоол, Үндэсний аудитын газрын 2021 онд хийх аудитын төлөвлөгөөний дагуу гүйцэтгэлээ.

Аудитын зорилт

Улс, орон нутгийн халамжийн сангийн хууль тогтоомжид нийцсэн эсэхэд аудит хийж, дүгнэлт гарган зөвлөмж боловсруулж холбогдох байгууллага, албан тушаалтанд хүргүүлэх, аудитын дүнг аймгийн Засаг даргад танилцуулж, олон нийтэд мэдээлэхэд аудитын зорилт чиглэгдлээ.

Дээрх зорилтын хүрээнд дараах дэд зорилтын дагуу аудитыг гүйцэтгэнэ. Үүнд:

- Улс, орон нутгийн халамжийн санг хууль, дүрэм журамд заасны дагуу төлөвлөж бүрдүүлсэн эсэх.
- Улс, орон нутгийн халамжийн сангийн хөрөнгийг хууль журамд заасны дагуу үр дүнтэй зарцуулсан эсэх.
- Халамжийн сангийн хөрөнгийн зарцуулалт тавих хяналтыг хууль журамд заасны дагуу хэрэгжүүлсэн эсэх.

Тус аудитад аймаг, сум, ИТХ, ЗДТГ, болон тэдгээрийн харьяа холбогдох байгууллагууд, мэргэжилтэн, ХХҮГ, ХХҮГ-ын сумдын мэргэжилтнүүдийн 2020 оны 1 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийг хүртэлх хугацааны үйл ажиллагааг хамруулж, улсын болон орон нутгийн халамжийн сангийн хөрөнгийг төлөвлөлт, бүрдүүлэлт, халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, үйлчилгээ, хөгжлийн үйлчилгээг үзүүлэх холбогдох шийдвэр, зарцуулалт, анхан шатны баримт материал, хувийн хэргийг түүвэрлэн аудит хийлээ.

Аудитын арга зүй, шалгуур үзүүлэлт

Аудитыг гүйцэтгэхэд АДБОУС 100-400, 4000, 4100 дугаар стандартууд болон Төрийн хяналт шалгалтын стандарт, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2016 оны А/146 дугаар тушаалаар баталсан Нийцлийн аудитын түр журмыг баримтлан улс, орон нутгийн халамжийн сангийн 2020 оны үйл ажиллагаатай холбогдох шийдвэр, хувийн хэрэг, өрхийн мэдээллийн цахим систем, анхан шатны баримт материал, иргэдэд үзүүлсэн үйлчилгээ, хэрэгжүүлсэн төсөл хөтөлбөрийг газар дээр нь очиж үзэх, холбогдох албан тушаалтнуудтай уулзалт, ярилцлага зохион байгуулах, цуглуулсан ажлын баримт, тайлан, судалгааг харьцуулан дүгнэх, шаардлагатай ажлын баримтыг батлагдсан эрх зүйн баримт бичиг, төлбөрийн баримттай тулган баталгаажуулах, шаардлагатай тохиолдолд аудитын нарийвчилсан горим хэрэгжүүлж нэмэлт ажиллагаа хийх зэрэг аудитын арга зүйг ашиглаж, аудитын хөтөлбөр, горимын дагуу нотлох зүйл цуглуулж, аудитын дүнд үндэслэн дүгнэлт, зөвлөмж боловсрууллаа.

Аудитын зорилттой холбоотой дараах хууль, дүрэм, журам, зааврыг шалгуур үзүүлэлт болгон ашиглалаа. Үүнд:

- Ахмад настны тухай
- Гэр бүлийн тухай
- Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай
- Хүүхдийн эрхийн тухай
- Хүүхэд хамгааллын тухай
- Хүүхэд харах үйлчилгээний тухай
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай
- Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих тухай
- Мэргэжлийн боловсрол, сургалтын тухай
- Ажиллах хүч гадаадад гаргах, гадаадаас ажиллах хүч, мэргэжилтэн авах тухай
- Алдар цолтон ахмад настанд төрөөс нэмэгдэл, хөнгөлөлт олгох тухай
- Олон хүүхэд төрүүлж өсгөсөн эхийг урамшуулах тухай
- Эх, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт тэтгэмж олгох тухай
- Цэргийн алба хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай
- Цэргийн алба хаагчийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай
- Тэтгэмжийн доод хэмжээ тогтоох тухай
- Тэтгэмж, тусламж, хөнгөлөлтийн хэмжээг тогтоох тухай /Нийгмийн халамжийн сангаас олгох зарим тэтгэмж, ахмад настан болон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлэх тусламж, хөнгөлөлтийн хэмжээ/
- Журам шинэчлэн батлах тухай. /“Өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санг удирдах, ашиглах журам”/
- Журам батлах, тогтоолын хавсралтад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай /“Ахмад настанд үйлчилгээ

Аудитын бүрэлдэхүүн, хугацаа

үзүүлэх, дэмжлэг, хөнгөлөлт олгох журам"-ыг 1 дүгээр, "Ахмадын сан байгуулан ажиллуулах журам"-ыг 2 дугаар, "Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн нийтийн тээврийн хэрэгслээр үнэ төлбөргүй зорчих журам"-ыг 3 дугаар, "Ахмад настны хөдөлмөр эрхлэлтийн бүртгэл, мэдээллийн санг удирдах, ашиглах журам"-ыг 4 дүгээр, "Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнд тусламж, хөнгөлөлт үзүүлэх журам"-ыг 5 дугаар хавсралт/

Аудитыг гүйцэтгэсэн хугацаа:

Аудитын төлөвлөлтийн өмнөх үе шатны ажлыг 2021 оны 04 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс, төлөвлөлтийн үе шатны ажлыг 2020 оны 04 дүгээр сарын 10-ны өдрөөс, гүйцэтгэлийн үе шатны ажлыг 2020 оны 05 дугаар сарын 03 -ны өдрөөс, тайлагналын үе шатны ажлыг 05 дугаар сарын 31-ний өдрөөс тус тус эхлүүлэн гүйцэтгэж, аудитын нэгдсэн тайланг 2021 оны 06 дугаар сарын 30-ны өдрийн дотор тэргүүлэх аудиторын тушаалаар баталгаажуулан аймгийн Хөдөлмөр, халамж, үйлчилгээний газарт хүргүүллээ. /Аудитын үр өгөөжийн төлөвлөлтийг хавсралт 4⁴, нарийвчилсан цаглавар бүхий хөтөлбөрийг хавсралт¹ 5-д үзүүлэв/

Аудитыг гүйцэтгэсэн багийн бүрэлдэхүүн:

Аудитыг дарга, тэргүүлэх аудитор Д.Анхбаяр хянан удирдаж, үе шатны чанарын хяналтыг аудитын менежер Ж.Энхцоодол хэрэгжүүлж, ахлах аудитор Г.Намчинсүрэн, аудитор А.Сувдаа, З.Ганбаатар нар төлөвлөгөө, хөтөлбөрийн дагуу гүйцэтгэлээ.

Хүндрэл бэрхшээл

Аудитыг гүйцэтгэх явцад Covid-19 халдварт өвчний улмаас шалгагдагч байгууллагын мэргэжилтнүүдийн ХХҮЕГ-аас нэгдсэн журмаар гэнэт амраасан, шалгагдагч байгууллагын мэргэжилтэн, аудитыг гүйцэтгэж буй аудиторууд ээлж дараалан халдварт өвчнөөр өвдсөн, халдвар хамгааллыг дэглэмийг баримтлан тусгаарлалтад байсан, мөн 9 дүгээр сард тухайн аудитыг гүйцэтгэж буй аудиторууд нэгдсэн төлөвлөгөөтэй 2 аудитыг зэрэг гүйцэтгэсэн, шалгагдагч байгууллагаас аудитад шаардлагатай ирүүлсэн мэдээлэл алдаатай, дутуугаас нийт олголтын дүнд дахин тооцоолол, дүн шинжилгээг боловсруулсан зэрэг шалтгааны улмаас аудитыг баталсан хөтөлбөрийн дагуу гүйцэтгээгүй болно.

¹ Тайлбар: Тухайн хавсралтыг зөвхөн Төрийн аудитын байгууллагын дотоод хэрэгцээнд ашиглана.

Ерөнхий мэдээлэл

Хөдөлмөр халамж, үйлчилгээний газар нь 2020 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөг холбогдох хууль, тогтоомж, бодлогын баримт бичиг, аймаг, орон нутгийн зорилго, зорилт, хөтөлбөртэй уялдуулан нийт 12 зорилт, 58 арга хэмжээ тусгагдсанаас хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих чиглэлээр 13, нийгмийн халамжийн чиглэлээр 15, төрийн захиргааны чиглэлээр 30 арга хэмжээг хэрэгжүүлж ажилласан байна.

/Хүснэгт 1/

ХАЛАМЖИЙН САНГИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭНД ХАМРАГДСАН ИРГЭД, ИРГЭДЭД ОЛГОСОН МӨНГӨН ДҮН

/төгрөгөөр/

№	Үйлчилгээний нэр	Шифр	Иргэдийн тоо	Олголтын тоо	Олголтын дүн
УЛСЫН ТӨСӨВ					
1	Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр	1000	1,243	12,433	3,059,230,660
2	Нийгмийн халамжийн тэтгэмж	2110-2113, 2120, 2130, 2140, 2141, 2213	1,792	18,399	1,571,269,300
3	Амьжиргааг дэмжих нөхцөлд мөнгөн тэтгэмж	2213, 2214- 2215	1,686	7,289	843,718,830
4	Жирэмсэн хөхүүл хүүхэдтэй эхийн тэтгэмж	2219, 2226	5,372	38,553	1,811,660,364
5	Өрх толгойлсон эх, эцгийн тэтгэмж	2227	117	400	163,206,480
6	Ахмад настанд үзүүлсэн хөнгөлөлт тусламж	5000	2,617	2,655	338,933,750
7	ХБИ үзүүлсэн хөнгөлөлт тусламж	7000	569	938	97,214,730
8	Алдар цолтой ахмад настанд үзүүлсэн хөнгөлөлт, тусламж	6000	60	374	59,114,000
9	Алдарт эхийн 1,2 дугаар одонтой эхчүүдийн мөнгөн тусламж	2217-2218	5,756	5,759	739,200,000
10	65-аас дээш настай ахмадуудад насны хишиг	2403-2406	3,534	6,469	527,210,000
11	Ихэр хүүхдийн тэтгэмж	2211-2212	11	11	29,000,000
12	Амьжиргааг дэмжих зөвлөлийн гишүүдийн урамшуулал	2401-2402	126	397	16,487,320
13	Хүнс тэжээлийн дэмжлэг	8301	4,494		1,041,528,000
Нийт /сангийн яамны олголт орсон дүн/			23,005	93,800	9,269,405,434
ОРОН НУТГИЙН ТӨСӨВ					
1	18 нас хүрээгүй байхдаа бүтэн өнчин болсон 18-24 насны иргэн	2221	8	8	9,600,000
2	Гэр оронгүй болсон өрх, гэр орон нь цаашид амьдрах боломжгүй болсон өрх	2222	9	9	10,800,000
3	Хорих газраас суллагдсан гэр оронгүй, нийгмийн халамжийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай иргэн	2224	3	3	3,600,000
4	Нийгмийн халамжийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай, 4 ба түүнээс 18 хүртэлх насны хүүхэдтэй, гэр оронгүй, өрх толгойлсон иргэн	2225	1	1	1,200,000
5	ОНОТХУ	3000	122	123	13,160,000
Нийт			21	21	25,200,000
Бүгд/сангийн яамны олголт орсон дүн/			27,520	93,821	10,336,133,434

Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, халамжийн үйлчилгээ, хөгжлийн үйлчилгээг өмнөх он болон батлагдсан төсөвтэй харьцуулахад хамрагдсан хүний тоо 3.3 хувь, зарцуулсан мөнгөн дүн 13.5 хувиар нэмэгдсэн байна. Энэ нь Covid-19 цар тахалтай холбоотойгоор Засгийн газрын шийдвэрээр 2020 оны 5 дугаар сарын 01-ний өдрөөс халамжийн тэтгэвэр, хүүхдийн асаргааны тэтгэмж, хүнс тэжээлийн дэмжлэг олгох мөнгөн дүнг нэмэгдүүлсэнтэй холбоотой байна.

Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд олгох хөнгөлөлт, тусламжийн зардлыг 2016-2018 онуудад аймгийн орон нутгийн төсвөөс санхүүжүүлж байсан бол Монгол Улсын 2019 оны Төсвийн тухай хуулиар улсын төсвөөс санхүүжүүлэхээр батлагдаж улсын төсвөөс санхүүжилтийг олгосон байна.

Засгийн газрын 2020 оны 194 дүгээр тогтоолоор “Нийгмийн халамжид хамрагдах иргэний хүсэлтийг цахим хэлбэрээр хүлээн авах, шийдвэрлэх журам”-ыг баталсны дагуу тухайн оны 09 дүгээр сараас эхлэн Насны хишиг, Жирэмсэн эхийн тэтгэмж, 0-3 хүртэлх насны хүүхэд асарсны тэтгэмж, Ихэр хүүхдийн тэтгэмж, Өрх толгойлсон эх, эцгийн тэтгэмжийг цахим системээр олгож байгаа бөгөөд Ахмад настны тухай, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуулийн дагуу нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, тусламж, нэмэгдэл, хөнгөлөлт хамрагдах иргэн цахим хэлбэрээр хүсэлт гаргах уг хүсэлтийг хүлээн авч, шийдвэрлэх ажил хийгдээгүй байна.

Мэдээллийн ил тод байдал ба мэдээлэл авах эрхийн тухай хуульд заасны дагуу дараах ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн байна Үүнд:

- Байгууллагын өдөр тутмын үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээллийг тус байгууллагын “Мэдээллийн самбар”-т байршуулан, тухай бүр шинэчсэн, байгууллагаас иргэд, олон нийтэд танилцуулах гарын авлага, зурагт хуудаснууд хэвлэн тараан байршуулсан, үүний зэрэгцээ байгууллагын үйл ажиллагаа, цаг үеийн мэдээллийг орон нутгийн телевизээр мэдээллийг хүргэсэн байна.
- Олон нийтийн сүлжээнд иргэдийг мэдээллээр хангах зорилгоор байгууллагын цахим сайт болон Facebook хуудсаар дамжуулан өдөр тутмын үйл ажиллагаа болон бусад мэдээ тайланг мэдээлсэн байна.
- Мөн аймгийн хэмжээнд нь байгууллагын үйл ажиллагааг сурталчлах зорилгоор жил бүр нээлттэй хаалганы өдөрлөг зохион байгуулсан байна.

Бүлэг 1

Улс , орон нутгийн халамжийн сангийн хөрөнгийн төсвийн төслийг боловсруулахдаа нийгмийн халамжид хамрагдах өрх, иргэний тоо болон хэрэгцээний судалгаанд үндэслэн төлөвлөдөггүй байна.

1.1. Улс, орон нутгийн халамжийн хөрөнгийг хууль, дүрэм, журамд бүрэн нийцүүлэн төлөвлөдөггүй байна.

1.1. Төсвийн тухай хуульд заасны дагуу улс, орон нутгийн халамжийн сангийн дунд хугацааны төсвийн төслийг хуулийн хугацаанд төсвийн захирагчид хүргүүлдэг ч төсвийн төслийг боловсруулахдаа нийгмийн халамжид хамрагдах өрх, иргэний тоо болон хэрэгцээний судалгаанд үндэслэн төлөвлөдөггүй зөвхөн өмнөх хоёр оны

гүйцэтгэлийг үндэслэн тодорхой хувиар нэмэгдүүлэн төсвийн төслийн саналыг хүргүүлсэн байна. /Дэлгэрэнгүйг хавсралт 1-ээс үзнэ үү/ Тухайлбал:

- Сумдын мэргэжилтнүүдэд орон нутгийн нийгмийн халамжийн санд хамрагдаж буй иргэдийн судалгаа дутмаг,
- Нийгмийн халамжийн санд хамрагдах боломжтой, эрсдэлтэй иргэдийн судалгааг хийдэггүй,
- Шилжилт хөдөлгөөнийг хуулийн хугацаанд хийдэггүй,
- Халамжийн сангаас олгосон тэтгэвэр, тэтгэмж, халамжийн үйлчилгээ, халамжийн үйлчилгээний жилийн эцсийн мэдээний дүн нийт олголтын хаалтын дүнгээс зөрүүтэй,
- Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээнд шаардагдах хөрөнгийг сум, хорооны амьжиргааг дэмжих зөвлөлийн саналыг үндэслэн тооцдоггүй бөгөөд сумдын амьжиргааг дэмжих зөвлөл идэвх санаачилгагүй ажилладаг,
- 2018-2020 оны орон нутгийн халамжийн сангийн хөрөнгийн батлагдсан төсвийг гүйцэтгэлтэй харьцуулахад төсвийн гүйцэтгэл илүү, дутуу, /Хавсралт-1/
- Ахмад настан болон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд хуульд заасан нэг удаагийн хөнгөлөлтийг төлөвлөхдөө иргэдийн тоонд квот тогтоодог зэрэг нь тооцооллыг үнэн, бодиттой тоон мэдээлэлд үндэслээгүй буюу Төсвийн тухай хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 31.1.1²-д заасантай нийцэхгүй байна.

1.2. Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.8.17 -д заасан нийгмийн халамжид хамрагдах өрх, иргэний тоо болон хэрэгцээний судалгаанд дүн шинжилгээ хийж түүнд үндэслэн төсвийн төслийг боловсруулж байх зөвлөмжийг Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний газарт хүргүүллээ.

Бүлэг 2

Улс, орон нутгийн халамжийн сангийн хөрөнгийг хууль журамд бүрэн нийцүүлэн зарцуулаагүй, Нийгмийн халамжийн сангийн зарим заалт, холбогдох бусад хууль, дүрэм журамтай уялдаагүй, бүртгэл мэдээллийн санг тухай бүр бүрэн шинэчлэгддэггүй байна.

2.1. Нийгмийн халамжийн бүртгэл мэдээллийн санг холбогдох хууль, журмын дагуу бүрэн шинэчлээгүй байна.

2.1. Засгийн газрын 2013 онд баталсан “Улсын хэмжээнд судалгаа хийх тухай” 269 дүгээр тогтоолын дагуу Булган аймгийн статистикийн хэлтсээс нийт амьжиргааны түвшин тодорхойлох өрхийн тоо өгөгдсөний дагуу 2019 онд аймгийн нийт өрхийн 70.7 хувь буюу 13587, 2020 онд 72.7 хувь буюу 13914 өрхийг тус тус хамруулж мэдээллийн санд оруулсан байна.

/Хүснэгт 2/

Өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд оруулсан өрхийн тоо

Д/д	Он	Аймгийн Статистикийн хэлтсээс гаргасан нийт өрхийн тоо	Мэдээллийн санд оруулсан өрхийн тоо	Асуулга авах өрхийн тоо	Нийт өрхөд эзлэх хувийн жин
1	2018	19072	11914	1154	62.5
2	2019	18481	13068	519	70.7
3	2020	18698	13587	327	72.7

² Санхүүжилтийг үндсэн чиг үүрэгт хамаарах хөтөлбөр, арга хэмжээний хүрээгээр тодорхойлсон байх;

2.2. Өрхийн амьжиргааны нөхцөл байдлыг Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын сайд, Улсын бүртгэл статистикийн ерөнхий газрын даргын 2016 оны 05 дугаар сарын 13-ний өдрийн А/64,А/460 тоот хамтарсан тушаалын 3 дугаар хавсралтын дагуу 3 бүлэгт үзүүлэлтээр судалж мэдээлэл цуглуулан олон улсад хэрэглэгддэг тооцооллын арга зүйг ашиглаж амьжиргааны түвшин тодорхойлдог байна.

2.3. Өрхийн мэдээллийн нэгдсэн сангийн мэдээллээр Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 5 дугаар бүлгийн 20, 21, 22 дугаар зүйл заасан үйлчилгээнд зорилтот өрх, иргэнд Хүнсний эрхийн бичгийн үйлчилгээ, Эрүүл мэндийн даатгалын үйлчилгээний төлбөрөөс чөлөөлөгдөх иргэн, төлбөрийн чадваргүй яллагдагчид үнэгүй өмгөөллийн үйлчилгээ, хорих ангиас суллагдсан иргэнд гэр олгох, хүүхдийн мөнгө үйлчилгээг үзүүлдэг байна.

2.4. Аймгийн хэмжээнд 2020 оны байдлаар нийт 18698³ өрх бүртгэлтэйгээс өрхийн мэдээллийн нэгдсэн санд бүртгэлгүй 4784⁴ өрх байгаа нь нийгмийн халамжийн дэмжлэг, туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрхийг тодорхойлох, дээрх дурдсан халамжийн үйлчилгээнд хамрагдах нэн шаардлагатай өрхийг орхигдуулах эрсдэлтэй байна.

2.5. Мөн халамжийн нэгдсэн системд нас барсан, шилжин суурьшсан иргэдийн төлөвийг тухай бүр шинэчлээгүй байна.Тухайлбал: Баян-Агт сум нас барсан 1, Хутаг-Өндөр сум нас барсан 1, шилжин суурьшсан 1, Булган сум нас барсан 7 иргэний төлөвийг тус тус шинэчлээгүй байна.

Цахим бүртгэлд халамжийн сангийн үйлчилгээнд хамрагдах хүсэлтийг хуулийн хугацаанд хянан баталгаажуулдаггүй, цахим хувийн хэргийн архивгүй байна.

2.6. Иргэд олон нийтэд түргэн шуурхай үйлчилгээ үзүүлэх, цаг үетэй нийцүүлж цахим үйлчилгээ <https://ehalamj.mn/> -г тайлант онд нэвтрүүлжээ.

2.7. Уг цахим үйлчилгээнд олон хүүхэд төрүүлж өсгөсөн эхийг урамшуулах, өрх толгойлсон эцэг эх, насны хишиг, 2 ба түүнээс дээш ихэр хүүхэд төрүүлж эсэн мэнд өсгөж байгаа өрх, иргэн үйлчилгээнд хамрагдах хүсэлтэй иргэд хаанаас ч цахимаар хүсэлтээ илгээж шийдвэрлүүлэх боломжтой ч дараах эрсдэлүүд үүсэж байна. Үүнд:

- Цахим хүсэлт ирүүлснээр үйлчилгээг үзүүлсэн нь Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж олгох журмын 6⁵ дугаар зүйл, НББ-ын тухай хуулийн 13⁶-д заасны дагуу анхан шатны баримтын бүрдэлгүй,
- Ирүүлсэн иргэний хүсэлтийг мэргэжилтэн бүртгэл үүсгэснээр Ehalamj.mn цахим программд хүсэлт ирүүлсэн огноо харагдахгүй нь ЗГ-ын тогтоолд заасан хугацаанд тухайн иргэний хүсэлтийг шийдвэрлэдэг эсэх тодорхойгүй,
- ЗГ-ын 2020 оны 194 дүгээр тогтоолын дагуу цахим үйлчилгээг нэвтрүүлсэнтэй холбоотойгоор цахим архив үүсгэнэ гэж заасан ч одоогоор үүсгэсэн цахим архив байхгүй,

³ Эх сурвалж Статистикийн мэдээллийн нэгдсэн сан

⁴ Эх сурвалж Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний хэлтэс

⁵ Иргэн нийгмийн халамжийн тэтгэвэр авах хүсэлт гаргахдаа дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ;

⁶ Анхан шатны баримтын үнэн зөвийг түүнийг үйлдсэн, зөвшөөрсөн, шалгаж хүлээн авсан ажилтан хариуцна

- АДЗ-ийн шийдвэргүйгээр цахим хүсэлтээр өрх толгойлсон эцэг, эрхийн тэтгэмжийн үйлчилгээ олгосон,
- Иргэдийн мэдлэг мэдээлэл дутмаг, малчин өрхийн иргэд интернэтийн сүлжээгүй орчинд ажиллаж, амьдарч байгаа зэргээс үйлчилгээнд мэргэжилтний тусламжтайгаар бүртгэл үүсгүүлж үйлчилгээнд хамрагдаж байна.

2.8. Иймд дээрх асуудлын хүрээнд шат шатны мэргэжилтнүүд дотоод хяналтаа сайжруулах, дээд шатны байгууллагад холбогдох саналыг хүргүүлэх, шийдвэрлүүлэх ажлыг зохион байгуулж ажиллах шаардлагатай байна.

Магадлан итгэмжлэгдээгүй дотоодын рашаан сувиллын үйлчилгээнд хамрагдсан иргэдэд халамжийн үйлчилгээг үзүүлсэн байна.

2.9. Магадлан итгэмжлэгдсэн дотоодын рашаан сувилалд 2020 онд нийт 249 хүндэт донор ахмад настан болон эмчилгээ сувилгаа зайлшгүй шаардлагатай ахмад настанд нийт 44408.0 мянган төгрөгийн үнийн хөнгөлөлтийг үзүүлсэн байна.

2.10. Хөдөлмөр халамж үйлчилгээний ерөнхий газраас ирүүлсэн магадлан итгэмжлэгдсэн 20 дотоод рашаан сувилал баталсан бөгөөд аймгийн хэмжээнд нийт 12 магадлан итгэмжилсэн рашаан сувилалд эмчилгээ, сувилгаа зайлшгүй шаардлагатай рашаан сувиллаас үйлчилгээ авсан байна.

2.11. Зайлшгүй эмчилгээ, сувилгаа шаардлагатай ахмад настны илгээх бичигт дурдагдсан онош өмнө эмчилгээ, сувилгаа, оношилгоо хийлгэсэн эсэх бусад нотлох баримт байхгүй байна.

2.12. Энэ нь хөнгөлөлт эдлэх эрх үүсээгүй ахмад настанд хөнгөлөлт эдлэх, төсвийн хөрөнгийг үргүй зарцуулах эрсдэлтэй байна.

2.13. Иймд дээрх зөрчлийг дахин давтахгүй байх, таслан зогсоох, дотоод хяналтыг сайжруулах шаардлагатай байна.

Протез, ортопед, болон тусгай хэрэгслийг гэрээ байгуулсан эрх бүхий байгууллагаас авсан боловч Ахмад настны тухай хуулийн 2.3 дахь заалт бүрэн хэрэгжихгүй байна.

2.14. Ахмад настанд тусламж хөнгөлөлт үзүүлэх журмын 2.2⁷-д заасны дагуу ахмад настан шүдний протез, ортопедийн болон тусгай хэрэгслийг өөрийн сонгосон байгууллагаар хийлгэж болно гэж заасны дагуу 2020 онд 2905 ахмад настанд 293110.0 мянган төгрөгийн хөнгөлөлтийг холбогдох шалгуур үзүүлэлтэд нийцүүлэн олгосон байна.

2.15. Ахмад настанд тусламж хөнгөлөлт үзүүлэх журмын 2.3-д⁸, Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хууль (шинэчилсэн найруулга)-ийн 9.1.6, 9.1.8-д зааснаар эрүүл мэндийн даатгалд хамаарах тусламж, үйлчилгээний багцад өртөг өндөр бүхий

⁷Ахмад настан шүдний протез, ортопедийн болон тусгай хэрэгслийг өөрийн сонгосон байгууллагаар хийлгэж болох бөгөөд энэ тохиолдолд энэхүү журмын 2.1- д заасны дагуу үнийг нөхөн олгоно. /Энэ заалтыг 2018-1-1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө/

⁸Ахмад настан эрүүл мэндийн даатгалын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагатай гэрээ байгуулсан байгууллагаар протез хийлгэсэн тохиолдолд эрүүл мэндийн даатгалын сангаас үнийг нөхөн олгоно.

зарим тусламж, үйлчилгээ, түүнд шаардагдах эмнэлгийн хэрэгсэл, сэргээн засах зориулалтаар хийгдэх зарим төрлийн хиймэл эрхтэн, протезийн зардлыг үнийн тодорхой хэсгийг эрүүл мэндийн даатгалын сангаас олгохоор заасан ч 2020 онд Эрүүл мэндийн яамтай гэрээ байгуулсан 2 эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлсэн 5 ахмад настны 32000.0 мянган төгрөгийн хөнгөлөлтийг олгосон байна. /Хавсралт-2/

Нийгмийн халамжийн үйлчилгээг нийлүүлж буй аж ахуй нэгж, байгууллагын тусгай зөвшөөрөлтэй эсэх нь тодорхойгүй байна.

Сумдын амьжиргаа дэмжих зөвлөлийг хууль, эрх зүйн сургалт, арга зүйн удирдлагаар хангах шаардлагатай байна.

2.16. Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 27 дугаар зүйлд “ ... амьжиргаа дэмжих зөвлөл нь 7 хүний бүрэлдэхүүнтэй байх ба сумын Засаг даргын санал болгосноор тухайн сумын ИТХ-аар хэлэлцэн батална” гэж заасан байна.

2.17. Үүний дагуу аймгийн 16 сум, 1 тосгонд 7 хүний бүрэлдэхүүнтэй Амьжиргаа дэмжих зөвлөл үйл ажиллагаа явуулж байна.

2.18. Амьжиргаа дэмжих зөвлөл нь Нийгмийн халамжийн тухай хуульд заасан тэтгэвэр тэтгэмж, халамжийн үйлчилгээнд хамрагдах хүсэлтэй өрх, иргэдээс ирүүлсэн хүсэлт, судалгаанд үндэслэн баримт бичиг, амьдралын нөхцөлийг судлан, нийгмийн халамжийн холбогдох үйлчилгээнд хамрагдах эсэхийг хэлэлцэн шийдвэрлэх үндсэн үүрэгтэй байдаг байна.

2.19. Сумдын АДЗ-ийн хурлын тэмдэглэлээс харахад хүн ам цөөтэй сумдын зөвлөлийн гишүүд нь халамжийн үйлчилгээнд хамрагдах иргэн, өрхөө сайн мэддэг хэдий ч нөхцөл байдлын үнэлгээг хэрхэн хийж байгаа нь тодорхойгүй, зөвлөлийн гишүүд зарим айл, өрхөөр явж нөхцөл байдлын үнэлгээ хийж хэлэлцдэг гэсэн тайлбар өгч байгаа боловч холбогдох мэдээ, судалгаа, анхан шатны баримт байхгүй байна. Тухайлбал:

- Хутаг-Өндөр, Булган сумын асаргааны тэтгэмжид хамрагдах иргэдийг батлагдаагүй маягтаар амьжиргааг дэмжих зөвлөлийн шийдвэр гаргасан,
- Зарим иргэдийг АДЗ-ийн шийдвэргүй халамжийн сангийн үйлчилгээнд хамруулсан,
- Цахим системд зарим үйлчилгээ нэвтэрсэнтэй холбоотойгоор цахим хүсэлтийн дагуу АДЗ-өөр хэлэлцүүлэлгүй халамжийн үйлчилгээнд шууд хамруулсан,
- АДЗ-ийн шийдвэргүйгээр тэтгэвэр, тэтгэмжийн үйлчилгээг зогсоосон,
- АДЗ-ийн хэлэлцсэн асуудлаар хурлын тэмдэглэл хөтлөхгүйгээр шийдвэрийг гаргасан байна.

2.20. Дээр дурдсан зөрчил нь Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 28.8.3⁹, 28.8.9¹⁰, 28.9.1¹¹, Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн сайдын 2012 оны А/89 дүгээр тушаалаар батлагдсан “Амьжиргааг дэмжих зөвлөлийн дүрэм”-ийн 3.4¹², 3.5¹³, 4.2.1¹⁴, 4.2.2¹⁵, 4.2.6¹⁶-д заасантай бүрэн нийцэхгүй байна.

2.21. АДЗ-ийн дүрэмд зөвлөлийн гишүүдэд улиралд нэг удаа урамшуулал олгоно гэж заасны дагуу аймгийн хэмжээнд 16954.5 мянган төгрөгийн урамшуулал олгожээ.

2.22. НХХ-ийн сайдын 2012 оны А/89 дүгээр тушаалаар батлагдсан “Амьжиргаа дэмжих зөвлөлийн дүрэм”-ийн 5.4-т “... аймгийн нийгмийн халамжийн байгууллага нь АДЗ-ийг мэргэжил арга зүйн удирдлагаар хангах, зөвлөлийн гишүүдийг сургах, үйл ажиллагаатай нь танилцах ажлыг жил бүрийн төлөвлөгөөнд тусган хэрэгжүүлнэ” гэж заасан байна.

2.23. Байгууллагын даргын гүйцэтгэлийн төлөвлөгөөнд АДЗ-ийн үйл ажиллагаанд сургалт, арга зүйн зөвлөгөө өгөх ажил тусгагдаагүй, хэрэгжүүлсэн тодорхой ажил байхгүй байна.

2.24. Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн сайдын 2012 оны А/89 дүгээр тушаалаар амьжиргааг дэмжих зөвлөлийн гишүүнд улиралд олгох нэг удаагийн урамшууллыг оролцоо, ирцэд үндэслэн олгох НХХС-ын 2012 оны А/89 дүгээр тушаалаар батлагдсан дүрмийн 1.6¹⁷-д заасан заалтыг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.

2.25. АДЗ-ийн дүрмийн 1.6-д заасан тайланд хурлын ирц, оролцоо, мөнгөн тусламжид хамрагдах өрх, иргэний амьдралын нөхцөлийг судлах ажилд биечлэн оролцсон байдал зэргийг тодорхой тусгах байтал зөвхөн ирц, хэлэлцсэн асуудлаас өөр тодорхой зүйл тусгаагүй, хурлын тэмдэглэлгүйгээр урамшууллыг тооцож олгосон, мөн түүнд тавих хяналт сулаас 1158.4 мянган төгрөгийн илүү урамшуулал олгосон зөрчилд албан шаардлага хүргүүлээ./Хавсралт-3/

---

⁹ Тэтгэвэр тэтгэмж авах, нийгмийн халамжийн болон нийгмийн хөгжлийн үйлчилгээнд хамрагдах өрх, иргэнийг тодорхойлж, шийдвэрлүүлэх;

¹⁰ Нийгмийн халамжийн тухай хууль тогтоомж, журам, зааврыг хэрэгжүүлэх;

¹¹ Нийгмийн халамжийн болон нийгмийн хөгжлийн үйлчилгээ үзүүлэх үйл ажиллагааг гэрээгээр гүйцэтгэх байгууллага, иргэнийг сонгоход оролцох, үйлчилгээнийх нь чанарт хяналт тавих, үнэлгээ хийх;

¹² Зөвлөлийн шийдвэр нь хурлын тэмдэглэлд тусгаагдах бөгөөд шийдвэрийн хэсгийг хуралдаанд оролцсон гишүүдийн гарын үсэг, тухайн сум, хорооны Засаг даргын тамгаар баталгаажуулна. Зөвлөл нь Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 27.7-д заасны дагуу хурлын шийдвэрийг нийтэд нээлттэй, ил тод байлгана;

¹³ Зөвлөлийн өдөр тутмын үйл ажиллагааг Зөвлөлийн нарийн бичгийн дарга хариуцан гүйцэтгэх бөгөөд хуралд оруулах асуудлын бүрдлийг хариуцан хянаж бэлтгэнэ;

¹⁴ Энэхүү дүрмийн 1.2-т заасан өрх, иргэний баримт бичиг, амьдралын нөхцөлийг судлан үзэж, хууль тогтоомжид заасан хугацаанд хэлэлцэж шийдвэрлэх, холбогдох байгууллагад шийдвэрийг хүргүүлэх;

¹⁵ Иргэдийн өргөдөл, гомдол, санал, хүсэлтийг хүлээн авч холбогдох арга хэмжээ авах;

¹⁶ Үйл ажиллагаагаа суманд Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд, хороонд иргэдийн Нийтийн Хуралд жил тутам, сум, хорооны Засаг дарга болон аймаг, дүүргийн тайлагнах. Тайланд гишүүдийн хурлын ирц, оролцоо, энэхүү дүрмийн 1.2-т заасан өрх, иргэний амьдралын нөхцөлийг судлах ажилд биечлэн оролцсон байдал зэргийг тодорхой тусгах;

¹⁷ Аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага нь энэхүү дүрмийн 4.2.6-д заасан тайланг үндэслэн Зөвлөлийн гишүүн, сум, хороо /баг, тосгон/-ны нийгмийн ажилтанд Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 27.10-т заасны дагуу нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний баталсан хэмжээнд багтаан улиралд нэг удаа урамшуулал олгоно.

Амьжиргааг дэмжих зөвлөлийн гишүүдэд олгосон урамшууллын тооцоолол

/мян.төг/

№	Сум / Дүүрэг	АДЗ-ийн шийдвэрийн тоо	Олгосон дүн	Олголтын тоо	Олговол зохих дүн	Зөрүү /- илүү, +дутуу/
1	Дашинчилэн сум	19	786.24	21	1033.92	-12
2	Бүрэг хангай сум	18	1123.2	27	869.04	-254
3	Орхон сум	14	1209.6	28	941.76	-268
4	Баян-Агт сум	11	921.6	17	936	14
5	Сайхан сум	22	1083.6	26	761	-323
6	Хутаг-Өндөр сум	13	1175.04	28	1175.04	0
7	Баяннуур сум	10	1094.4	28	993.6	-101
8	Булган сум	14	1152	27	950.4	-202
Нийт		121	8545.68	202	7660.5	-1144.4

2.26. Сумдын АДЗ-ийн гишүүд халамжийн үйлчилгээний талаарх мэдлэг арга зүй дутмаг, зөвлөлийн нарийн бичгийн даргаас ямар хуулийн заалттай байдаг, ямар арга хэмжээ авах зэргийг хурлын үеэр асууж шийдвэр гаргасан байна.

2.27. Аймаг, сумын хэмжээнд халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, үйлчилгээнд хамрагдах ХБИ-ийн судалгаанаас бусад өрх, иргэний тоо болон халамжийн хэрэгцээний судалгааг гаргах мэдээллийн сан бүрдүүлэх ажил хангалтгүй, сумдын халамжийн мэргэжилтнүүдийн ХБИ-ийн судалгаанд байхгүй иргэдэд халамжийг үйлчилгээ үзүүлсэн, сум орон нутгийн удирдлагыг үнэн зөв, бодиттой мэдээллээр бүрэн хангадаггүй, халамжийн үйлчилгээнд хамрагдах иргэд бүрэн хамрагддаггүй.

2.28. Иймд сумдын АЗД-д нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаа, хууль эрх зүйн талаар сургалт, арга зүйн зөвлөгөө өгч ажиллах, улирлын тайланг заасан хугацаанд ирүүлэхэд анхаарч, олгох урамшууллыг гишүүдийн оролцоонд үндэслэн тооцох нь зүйтэй байна.

Нийгмийн халамжийн сангаас 8 иргэний 1,185.0 мянган төгрөгийн тэтгэврийг нийгмийн даатгалын сангаас давхардуулан олгосон байна.

2.29. Нийгмийн халамжийн сангаас 2020 онд нийт 1142 хүнд 3,059,230.6 мянган төгрөгийн тэтгэврийг олгосон байна.

2.30. Аудитаар тэтгэвэр авсан 60 ба түүнээс дээш настай эрэгтэй, 55 ба түүнээс дээш настай эмэгтэй 124 иргэдийн нэрсийг нийгмийн даатгалын сангаас тэтгэвэр авсан иргэдийн нэрстэй харьцуулж давхардал, илүү олголт байгаа эсэхэд тулгалт хийхэд 8 иргэний 1,185.8 мянган төгрөгийн илүү олголт байна.

2.31. Үүнээс 2020 онд хийгдсэн дотоод хяналт шалгалтаар 7 иргэний 1,155.0 мянган төгрөгийг төлүүлж 1 иргэний 30.2 мянган төгрөгийг давхардуулан олгосон зөрчил илэрсэн байна.

Шалгуур үзүүлэлт, баримтын бүрдэл хангалтгүй иргэдийг халамжийн сангийн үйлчилгээнд хамруулсан байна.

2.32. Халамжийн цахим үйлчилгээнд хамрагдсан нийт 1543 иргэнээс 246927.9 мянган төгрөгийн 76.1 хувь буюу 1175 иргэний анхан шатны баримт байхгүй, цахим архив үүсгээгүй нь ЗГ-ын 2020 оны 194 дүгээр тогтоолоор батлагдсан “Нийгмийн

халамжид хамрагдах иргэний хүсэлтийг цахим хэлбэрээр хүлээн авах, шийдвэрлэх журам"-ын 3.5¹⁸-д заасантай нийцэхгүй байна. /хавсралт 4/

2.33. Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, үйлчилгээнд хамрагдсан иргэдээс цахим үйлчилгээнд /ehalamj.mn/ хамрагдсан иргэдээс бусад иргэдэд хувийн хэрэг үүсгэн халамжийн санд хамруулж байна. Иргэдийн ирүүлсэн баримт материалд дараах нийтлэг алдаа, илэрч байна. Үүнд:

- Иргэний иргэний үнэмлэхийн хугацаа дууссан,
- Багийн Засаг даргын тодорхойлолтын огноо дутуу,
- Асрагч, асруулагчийн хаяг өөр, хоёроос дээш асруулагчийн амьдарч буй хаяг өөр,
- Сунгалт хийлгэхдээ асрагчийн баримт материалыг авалгүй зөвхөн асруулагчийн комиссын шийдвэрийг үндэслэл болгодог,
- Гурвалсан гэрээг баталгаажуулдаггүй, сунгалт хийдэггүй, асрагчийн гарын үсэг өөр,
- Сумдын эрүүл мэндийн төвөөс асаргаанд хамрагдах шаардлагатай иргэдийг тодорхойлохдоо эрхлэгч эмч баталгаажуулсан байна.

2.34. Засгийн газрын 2012 оны 185 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт “Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж олгох журам”-ын 4.5¹⁹, 6.1²⁰, Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний газрын даргын 2012 оны 162 тоот тушаалын 3 дугаар хавсралт “Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд асрах тухай гэрээ”-ний 2.3²¹, 5.1²², Эрүүл мэндийн сайд, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2018 оны А/69/48 дугаар хамтарсан тушаалын дөрөвдүгээр хавсралтын 3.2²³-д заасныг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.

Холбогдох хууль, журмын дагуу халамжийн сангийн үйлчилгээг олгоогүй байна.

2.35. Аудитын явцад ажилласан 8 суманд нийт 14572 иргэнд 6267.7 сая төгрөгийн олголт хийгдсэнээс нийт иргэдийн 13.5, нийт олгосон дүнгийн 4.4 хувийг холбогдох хууль, журмын дагуу олгоогүй байна. /Хавсралт-5/ Үүнд:

- Магадлан итгэмжлэгдсэн рашаан сувилалд эмчлүүлсэн ахмад настанд хөнгөлөлтийг олгохдоо энгийн өрөөний тарифаар тооцон олгоогүйгээс нийт 113.5 мянган төгрөгийн хөнгөлөлтийг илүү, 407.5 мянган төгрөгийг дутуу тооцож олгосон,
- Баян-Агт сумын бүрэн хараагүй иргэнд харилцаа холбооны зардал 30.0 дутуу олгосон,

¹⁸ Аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн байгууллага цахим хэлбэрээр хүсэлт гарган нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаанд хамрагдсан иргэн тус бүрд цахим хувийн хэрэг үүсгэн архивлана;

¹⁹ 4.5. Асаргааны тэтгэмжийг асруулагч тус бүрээр тооцож олгоно. Нэг иргэн нэг хаяг дээр оршин суугаа 3-аас дээшгүй иргэнийг асарч болно.

²⁰ 6.1. Иргэн нийгмийн халамжийн тэтгэвэр авах хүсэлт гаргахдаа дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ

²¹ Гэрээг сумын ерөнхий эмч, дүүргийн нэгдсэн эмнэлгийн нарийн мэргэжлийн эмч нарын комиссын шийдвэрт заасан хугацаагаар, ХХҮХ-ийн үнэлгээний дүн, гэрээг сунгах зөвшөөрөл, Амьжиргааг дэмжих зөвлөлийн шийдвэрийг үндэслэн тухай бүр сунгана;

²² Энэхүү гэрээг сум, хорооны нийгмийн ажилтан, асрагч, асруулагч нар гарын үсэг зурснаар хүчин төгөлдөр болох бөгөөд энэ өдрөөс эхлэн гэрээгээр хүлээсэн тус тусын үүргээ хэрэгжүүлнэ;

²³ Өвчин, гэмтлийн жагсаалт, шалгуур үзүүлэлтийн дагуу өрх, төрөлжсөн мэргэжлийн эмч, мэргэжилтнүүд өвчтөний биеийн байдал, үзлэг, оношилгоо, шинжилгээгээр баталгаажсан онош, өвчний явц, үе шат, хүндрэл зэргийг тодорхойлон байнгын асаргаа тогтоох үндэслэлтэй бол комиссын хурлаар хэлэлцүүлнэ;

- Сайхан сумаас 2020 оны 8 дугаар сард шилжиж явсан 1 иргэнд 9, 10 дугаар сарын 64.0, нас барсан 1 иргэнд 64.0, Булган сум нас барсан 4 иргэнд 416.0 нийт 544.0 мянган төгрөгийн хүнсний хүнс тэжээлийн дэмжлэг олгосон,
- Амьжиргааг дэмжих зөвлөлөөр хэлэлцүүлж шийдвэрлэгдээгүй нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, үйлчилгээг үзүүлж Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 27.1 дэх заалтыг бүрэн хэрэгжүүлэн ажиллаагүй, мөн зөвлөлийн шийдвэрт шифр, регистрийн дугаар алдаатай тусгагдсан, тэтгэвэр тэтгэмж олгох журамд заасны дагуу өргөдөл өгсөн өдрөөр олголт хийгдээгүй нийт 68,547.4 мянган төгрөгийн олголтыг хийсэн,
- Бүрэгхангай сумаас 2020 оны 01 дүгээр сард өөр аймаг руу шилжсэн 2 иргэний нийт 7,205.0 мянган төгрөгийн тэтгэврийг олгосон,
- Орхон сумын 1 иргэнд нийгмийн халамжийн тэтгэврийг 103.8 төгрөгийг илүү тооцон олголт хийсэн,
- Цахим хүсэлт ирүүлснээс нийгмийн ажилтнаас ирүүлсэн 384 иргэний хүсэлтийг ажлын 5 хоногийн дотор хянан баталгаажуулаагүй нийт 99,725.0 мянган төгрөгийн олголтыг хийсэн,
- Хүнс тэжээлийн дэмжлэг авах үйлчилгээний шалгуур үзүүлэлтийг хангаагүй Баяннуур сумын хаягийн зөрчилтэй 2 өрх, 200 толгой малаас дээш малтай 1 өрх хасах, Хутаг-Өндөр суманд 5 өрх нь журмын дагуу олон нийт ажил, сургалт цуглаанд хамардаггүй иргэдэд дэмжлэгийг тус тус олгосон байна.

2.36.Энэ нь Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 27.1²⁴, Ахмад настны тухай хуулийн 10.1.2²⁵, Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай хуулийн 26.1.6²⁶, ЗГ-ын 2012 оны 185 дугаар тогтоол “Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж олгох журам”-ын 3.1²⁷ 4.11²⁸,6.1²⁹, 7.3³⁰, 2017 оны 340 дүгээр тогтоол “Эх олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт тэтгэмж олгох журам”-ын 3.6³¹, 2017 оны 197 дугаар тогтоолын нэгдүгээр хавсралт “Ахмад настанд үйлчилгээ үзүүлэх, дэмжлэг, хөнгөлөлт олгох журам”-ын 3.9³², 2020 оны 194 дүгээр тогтоол “Нийгмийн халамжид хамрагдах

²⁴ Энэ хуулийн 3.1.2, 3.1.5, 18.2.4-т зааснаас бусад иргэнийг нийгмийн халамжийн үйл ажиллагаанд хамруулах эсэх талаар шийдвэр гаргах, халамжийн үйл ажиллагаатай холбогдсон гомдлыг хүлээн авч шийдвэрлэх үүрэг бүхий Амьжиргааг дэмжих орон тооны бус зөвлөл/цаашид “Зөвлөл” гэх/ сум, хороонд ажиллана;

²⁵ эмчилгээ, сувилгаа зайлшгүй шаардлагатай ахмад настанд эмнэлгийн байгууллагын дүгнэлтээр магадлан итгэмжлэгдсэн дотоодын рашаан сувилалд амарч сувилуулах тохиолдолд тээврийн хэрэгслийн нэг талын зардал, эрхийн бичгийн үнийн 50 хувийг, хүндэт донор ахмад настанд 100 хувийг жилд нэг удаа нөхөн олгох

²⁶ насанд хүрсэн бүрэн хараагүй, сонсголгүй, хэл ярианы бэрхшээлтэй хүний харилцаа холбооны зардалд хөнгөлөлт үзүүлэх

²⁷ Тэтгэвэр, тэтгэмжийг иргэний өргөдөл гаргасан өдрөөс эхлэн хөдөлмөрийн чадвар нь сэргээгдэх, нас барах, хуулиар тогтоосон бусад эрх нь дуусгавар болсны дараагийн сарыг дуусах хүртэлх хугацаанд олгоно;

²⁸ Иргэн байнга оршин сууж байсан засаг, захиргааны нэгжээс бүрмөсөн шилжсэнээс хойш 180 хоногийн дотор шилжин суурьшсан нутаг дэвсгэрийн захиргаанд бүртгүүлээгүй бол бүртгэлгүй байсан хугацааны тэтгэвэр, тэтгэмжийг нөхөн олгохгүй;

²⁹ Иргэн нийгмийн халамжийн тэтгэвэр авах хүсэлт гаргахдаа дараах баримт бичгийг бүрдүүлнэ;

³⁰ Сумын нийгмийн ажилтан, дүүргийн нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага нь тэтгэвэр, тэтгэмжид хамрагдсан өрх, иргэний хувийн хэрэг, дэвтэрт тухай бүр бичилт хийж, хяналт тавьж ажиллана;

³¹ Гурав болон түүнээс дээш хүүхэд төрүүлсэн өрх толгойлсон эх, эцгийн тэтгэмжийг Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 27.1-д заасан Амьжиргааг дэмжих зөвлөлийн шийдвэрийг үндэслэн тухайн үеийн хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээгээр улирал бүр олгоно;

³² Ахмад настны тухай хуулийн 10.1.2, 10.1.3, Алдар цолтон ахмад настанд төрөөс нэмэгдэл, хөнгөлөлт олгох тухай хуулийн 5.4.1, 5.4.2-т заасан хөнгөлөлт авах эрх бүхий ахмад настанд эрхийн бичгийн үнийг энгийн өрөөний тарифаар, тээврийн хэрэгслийн зардлыг авто замын болон агаарын тээврийн тарифт үнээр тооцож олгоно.

иргэний хүсэлтийг цахим хэлбэрээр хүлээн авах, шийдвэрлэх журам”-ын 3.3³³, 4.1³⁴, Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын сайдын 2014 оны А/32 дугаар тушаалын нэгдүгээр хавсралт “Хүнсний эрхийн бичиг олгох журам”-ын 5.1.6³⁵, 5.2.2³⁶, 10.4³⁷ -д тус тус заасантай бүрэн нийцэхгүй байна. /хавсралт 6/

Нийгмийн халамжийн тухай хуульд зааснаас бусад иргэнд тэтгэвэр, тэтгэмж, үйлчилгээ олгоогүй байна.

2.37. Нийгмийн халамжийн тухай, ахмад настны тухай, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийн тухай, эх олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт тэтгэмж олгох тухай, алдар цолтой ахмад настанд нэмэгдэл, хөнгөлөлт олгох тухай, олон хүүхэд төрүүлж өсгөсөн эхийг урамшуулах тухай хууль, ЗГ-аас баталсан холбогдох журамд зааснаас бусад иргэнд тэтгэвэр, тэтгэмж, үйлчилгээ үзүүлээгүй байна.

Хүнс тэжээлийн дэмжлэг туслалцаа авсан иргэдийг холбогдох журамд заагдсанаас бусад хүнсний бүтээгдэхүүн худалдан авсан эсэхийг тодорхойлох боломжгүй байна.

2.38. Аймгийн Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний газар нь 2020 онд хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээгээр 937 өрхөд 1,041,312.0 мянган төгрөгийн хүнсний эрхийг бичгийг олгожээ.

2.39. Аудитаар 591 өрхийн 626,744.0 мянган төгрөгийн хүнсний эрхийн бичгийн олголтыг түүвэрлэн тулгалт хийхэд Хүн амын хөгжил, нийгмийн хамгааллын сайдын 2014 оны 03 дугаар сарын 21-ний өдрийн А/32 дугаар тушаалын 3 дугаар хавсралтад заасан бүтээгдэхүүнээс бусад төрлийн бүтээгдэхүүн авсан эсэхийг тодорхойлох боломжгүй, учир нь хүнсний дэлгүүрүүдийн НӨАТ-ын баримтыг олгохдоо нэр төрлөөр гардаггүй, бөөн дүнгээр олгож байгаа нь хүнсний талоноор заагдаагүй бараа бүтээгдэхүүн авсан эсэхийг тодруулахад учир дутагдалтай байна.

2.40. Цаашид хүнсний дэлгүүрүүдтэй Хөдөлмөр нийгмийн хамгааллын сайдын 2021 оны А/103 дугаар тушаалаар баталсан “Хүнсний эрхийн бичиг олгох журам”-ын 6 дугаар зүйлийн 6.10³⁸, 6.11³⁹-д заасан заалтуудтай бүрэн нийцүүлэн гэрээ байгуулан ажиллах шаардлагатай байна.

Халамжийн тухай хуулийн 18.1.9-д заасан төсөл хэрэгжүүлсэн зарим өрх, бүлүүд нь үйл ажиллагаа явуулаагүй, төсөлд тусгасан асуудлыг бодит байдлаар хэрэгжүүлсэн баримт судалгаа, тайлан дутуу байна.

2.41. Нийгмийн халамжийн тухай хуульд олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээнд амьдрах ухаан, зөв дадал эзэмшүүлэх сургалтад

³³ Аймаг, дүүргийн нийгмийн халамжийн байгууллага нь энэ журмын 2.1-д заасан системд хандан хүсэлт гаргасан иргэний цахим хүсэлт болон сум, хорооны нийгмийн ажилтнаас ирүүлсэн иргэний хүсэлтийг ажлын 5 хоногийн дотор хянан баталгаажуулна;

³⁴ Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, тусламж, нэмэгдэл, хөнгөлөлтийг иргэнд цахим хэлбэрээр хүсэлт гаргасан өдрөөс эхлэн тооцож олгоно.

³⁵ Өрхийн гишүүн-иргэн нь хаягийн зөрчилтэй, өрх нь хаягтаа амьдрахгүй байгаа;

³⁶ Өрхийн гишүүн-иргэд аймаг, нийслэл хороонд шилжсэн бол

³⁷ Нийгмийн халамжийн үйлчилгээний байгууллага, ажилтны гаргасан алдааны улмаас илүү олгогдсон хүнсний эрхийн бичгийн үнийн дүнг буцаан суутгахгүй бөгөөд хохирлыг Нийгмийн халамжийн тухай хуульд заасны дагуу шийдвэрлэх;

³⁸ “Энэ журмын 6.5-д заасан аж ахуйн нэгж, худалдаа эрхлэгч, хүнсний дэлгүүр нь энэ журмын 1 дүгээр хавсралтад заасан хүнсний бараа бүтээгдэхүүнийг олон улсын стандарт GS1-13 зураасан кодоор бүртгэнэ”

³⁹ “Энэ журмын 6.5-д заасан аж ахуйн нэгж, худалдаа эрхлэгч, хүнсний дэлгүүр нь НӨАТ-ын баримт, картын мэдээллийг нэгтгэн хэвлэдэг төхөөрөмжтэй байна”

хамруулах, сэтгэл зүйн зөвлөгөө өгөх, сэргээн засах, асрамжлан байрлуулах зэрэг 9 төрлийн үйлчилгээнд зорилтод иргэдийг хамруулахаар заажээ.

2.42. Аймгийн хэмжээнд Халамжийн тухай хуулийн 18.1-д заасан Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээнээс өдрийн үйлчилгээ, нийгмийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай иргэнийг нийгэмшүүлэх, хамт олны бүлэг бүрдүүлэх, орлогын эх үүсвэртэй болгох төсөл хэрэгжүүлэх, амьдрах ухаанд сургах, гэрийн асрамж, халамжийн үйлчилгээ гэсэн 3 төрлийн үйлчилгээг үзүүлсэн байна.

2.43. ОНОТ халамжийн үйлчилгээг иргэдэд хүргэх зорилгоор тогтмол үйл ажиллагаа явуулдаг 1 ТББ-тай өдрийн үйлчилгээ, гэрийн асрамж халамжийн үйлчилгээ үзүүлэх гэрээ байгуулан нийт 122 иргэнд 13160.0 мянган төгрөгийг олгожээ.

2.44. Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 18.1.9-д заасан үйлчилгээг хүргэхээр ХЭДС-гаас халамжийн үйлчилгээнд хамрагддаг нийт 50 хөгжлийн бэрхшээлтэй, ахмад настнуудыг шинэ ажлын байраар хангах зорилгоор 26040.0 мянган төгрөгийн санхүүжилтийг олгосон байна.

2.46. Хэдийгээр нийгмийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай иргэнийг нийгэмшүүлэх, хамт олны бүлэг бүрдүүлэх, орлогын эх үүсвэртэй болгох төсөл хэрэгжүүлэх, амьдрах ухаанд сургах төслүүд нь зарим иргэдийг орлогын эх үүсвэртэй болгож байгаа боловч төслийг хэрэгжилтэд тавих хяналт сулаас дараах нийтлэг зөрчлүүд гарч байна. Үүнд:

- Төсөл хэрэгжүүлсэн зарим өрх, бүлүүд тусгасан үйл ажиллагаа явуулаагүй,
- Төсөлд тусгагдсан үйл ажиллагааг бодит байдлаар хэрэгжүүлсэн баримт, судалгаа, улирлын тайланг бүрэн хүргүүлдэггүй,
- Сумдын халамжийн мэргэжилтнүүдэд үйлчилгээнд хамрагдсан иргэдийн мэдлэг хандлага, зан үйлд төлөвшилд гарч байгаа өөрчлөлтүүдийн талаарх үнэлгээ, төсөл хэрэгжүүлснээр тухайн өрхийн орлого нэмэгдсэн талаарх судалгаа тайлан байхгүй байгаа нь Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн сайдын 2012 оны 07 дугаар сарын 18 өдрийн А/91 тоо тушаалын 2 дугаар хавсралтад заасан чанарын шалгуур үзүүлэлтийг хангаагүй, үр өгөөжөө өгөөгүй байна.

2.47. Иймд цаашид нийгмийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай иргэнийг нийгэмшүүлэх, хамт олны бүлэг бүрдүүлэх, орлогын эх үүсвэртэй болгох төсөл хэрэгжүүлэх, амьдрах ухаанд сургах төслүүдэд тавих хяналтыг сайжруулах, төсөл хэрэгжүүлснээр гарсан үр дүнг тооцох, үр өгөөжийг сайжруулах шаардлагатай байна.

Бүлэг 3

Халамжийн сангийн хөрөнгийн зарцуулалт тавих хөндлөнгийн хяналт хийгдээгүй байна.

3.1. Хяналт, шинжилгээ үнэлгээний нэгжийн төлөвлөсөн зарим ажлууд хийгдээгүй байна.

3.1. Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 24.8-д нийгмийн халамжийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага нь НХҮ-ний анхан, дунд шатны байгууллагад мэргэжлийн зөвлөгөө өгөх, тэтгэвэр тэтгэмжийн олголт, үйлчилгээний

чанар хүртээмж болон халамжийн сангийн хөрөнгийн зарцуулалтад хяналт тавина гэж заасан байна.

3.2.Хяналт, шинжилгээ үнэлгээний нэгж нь халамжийн үйлчилгээнд хяналт тавих нийт 6 ажил төлөвлөснөөс өрхийн мэдээллийн нэгдсэн сангийн бүрдүүлэлтэд хяналт шалгалт хийх, тайлагнах, Булган сумын жирэмсэн, 0-3 насны хүүхдийн тэтгэмжийн анхан шатны баримтад хяналт шалгалт хийх гэсэн 2 ажил хийсэн холбогдох тайлан, анхан шатны баримт байхгүй байна.

3.3.ХХҮЕГ-аас 2020 онд хяналт шалгалт хийгдээгүй харин аймгийн Хөдөлмөр халамжийн үйлчилгээний газрын 2020 оны хяналт шалгалтын төлөвлөгөөг баталж халамжийн сангийн үйл ажиллагаатай холбоотой зөрчлүүдэд дараах зөвлөмжийг өгсөн байна. Үүнд:

1. ОНОТХҮ-ний төслийн хэрэгжилтийн тайланг цаг хугацаанд нь өгөх, зургаар баримтжуулах,
2. Хувийн хэргийн анхан шатны баримтын хангах гэсэн зөвлөмжийг өгсөн байна.

3.4.Хэдийгээр дотоод хяналт шалгалтаар илэрсэн зөрчилд тодорхой зөвлөмжийг хүргүүлж байгаа боловч тухайн зөрчил давтагддаг хяналт, шалгалт үр дүнгүй байгаад цаашид анхаарч дотоод хяналт шалгалтыг сайжруулах шаардлагатай байна.

3.5.Нийгмийн халамжийн тухай хууль болон Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуульд зааснаар Нийгмийн халамжийн сангийн үйл ажиллагаанд Мэргэжлийн хяналтын байгууллага хяналтын чиг үүргийг хэрэгжүүлнэ гэж заасан байна. Гэвч 2020 онд мэргэжлийн хяналтын байгууллагын төлөвлөгөөт хяналт шалгалт хийгдээгүй байна.

Бүлэг 4

Шилэн дансны хуулийг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.

4.1.Шилэн дансны тухай хуулийн зарим заалтын хэрэгжилт хангалтгүй байна.

4.1.Байгууллагын төсөв, санхүүтэй холбоотой мэдээллийг олон нийтэд нээлттэй мэдээлэх зорилгоор аудитын дүгнэлт, төсвийн сар улирлын мэдээг байгууллагын мэдээллийн ил тод байдлын самбарт байршуулсан байна.

4.2.Харин “Шилэн дансны нэгдсэн систем” дэх тус байгууллагын цахим хуудсыг шалгахад дараах мэдээллийг мэдээлээгүй зөрчил байна. Үүнд:

- 2019 онд дараа оны төсвийн төслийг хугацаа хоцроож мэдээлсэн,
- 2020 оны санхүүгийн тайлан бүтэн жилээр мэдээлэх хэсэгт орон нутгийн халамжийн сангийн тайланг мэдээлээгүй,
- 2020 оны аудитын тайлан, дүгнэлтийн мөрөөр хийж хэрэгжүүлсэн ажлын тайлан байршуулсан боловч хийгдсэн ажлын тайланг байршуулаагүй зэрэг зөрчил байна.

4.3.Хэдийгээр тус байгууллагын хяналт шинжилгээ, үнэлгээний мэргэжилтнүүд уг хуулийн хэрэгжилтэд дотоод хяналт шалгалт хийсэн боловч зөрчил дахин давтан гарсаар байна.

4.4.Иймд дээрх зөрчилд “Шилэн дансны тухай хууль”-ийг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллах шаардлагатай байна.

САНАЛД ӨГСӨН ТАЙЛБАР:

Саналд өгөх тайлбар	
БуААГ-ын тайлбар 1	Аудитаар улс, орон нутгийн төсвийн төсөлтэй холбоотой нийгмийн халамжид хамрагдах өрх, иргэний тоо, хэрэгцээ шаардлагын судалгааг ирүүлээгүй тул тайланд өөрчлөлт оруулах шаардлагагүй байна.
БуААГ-ын тайлбар 2	Байгууллагын дотоод зохион байгуулалттай холбоотой асуудал тул тайланд өөрчлөлт оруулах шаардлагагүй байна.
БуААГ-ын тайлбар 3	Сумдын АДЗ нь амьжиргааг дэмжих зөвлөлийн дүрмийн 4.2.1-4.2.6-д заасан үүргээ бүрэн хэрэгжүүлж ажиллаагүй, үүргээ биелүүлсэн гэх боловч холбогдох нотлох баримт хангалттай, зохистой бус тул тайланд өөрчлөлт оруулах шаардлагагүй байна.
БуААГ-ын тайлбар 4	Аудитын явцад зохистой, хангалттай нотлох баримтаар нотлогдоогүй тул тайланд өөрчлөлт оруулах шаардлагагүй байна.
БуААГ-ын тайлбар 5	Ахмад настны тухай хуулийн 13.1-д зааснаар энэ хуулийн 8.1.3-т заасан заалтын дагуу АДЗ-ийн шийдвэргүй олгосон зөрчлийг дахин нягтлан зөрчлийн дүнг 68547.0 мянган төгрөг болгон тайланд залруулан тусгалаа.
БуААГ-ын тайлбар 6	Аудитын явцад Булган аймгийн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн тоон мэдээллээс бусад судалгаа, статистик тоо мэдээллийг ирүүлээгүй тул тайланд өөрчлөлт оруулах шаардлагагүй байна.
БуААГ-ын тайлбар 7	АДЗ-ын гишүүдэд урамшууллыг олгохдоо зөвхөн мэргэжилтнээс ирүүлсэн ирцийг үндэслэдэг, ИТХ-ын тогтоолд гишүүдийн хурлын ирц, оролцоог орхигдуулан дүгнэдэг, хурлын тэмдэглэл байхгүй, ХХҮГ-т мэргэжилтний хүргүүлсэн АДЗ-ийн шийдвэрт гишүүдийн гарын үсгийн баталгаагүй хүргүүлсэн тул тайланд өөрчлөлт оруулах шаардлагагүй байна.
БуААГ-ын тайлбар 8	Байгууллагын дотоод зохион байгуулалттай холбоотой тул тайланд өөрчлөлт оруулах шаардлагагүй байна.
БуААГ-ын тайлбар 9	Ахмад настны тухай хуулийн 8.1.1-д заасны дагуу Нийгмийн халамжийн сангаас эсхүл Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас олгоно гэж заасан бөгөөд уг заалтыг хэрэгжүүлэхдээ Ахмад настанд тусламж хөнгөлөлт үзүүлэх журмын 2.3-д “Ахмад настан эрүүл мэндийн даатгалын асуудал хариуцсан төрийн

захиргааны байгууллагатай гэрээ байгуулсан байгууллагаар протез хийлгэсэн тохиолдолд эрүүл мэндийн даатгалын сангаас үнийг нөхөн олгоно” гэж заасны дагуу тайланд өөрчлөлт оруулах шаардлагагүй байна.

ДҮГНЭЛТ:

Аудитын дүнд үндэслэн дараах дүгнэлтийг гаргаж байна. Үүнд:

- Улс, орон нутгийн халамжийн сангийн зардлын төсвийн төслийг боловсруулахдаа нийгмийн халамжид хамрагдах өрх, иргэний тоо болон хэрэгцээний судалгаанд үндэслэдэггүй, зөвхөн өмнөх оны гүйцэтгэлийн суурь дээр үндэслэн төлөвлөдөг,
- Аймгийн хэмжээнд нийт өрхийг өрхийн мэдээллийн санд бүрэн хамруулаагүй байгаа нь халамжийн үйлчилгээнд хамрагдах нэн шаардлагатай өрхийг орхигдуулах эрсдэлтэй,
- Засгийн газрын 2012 оны 185 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт “Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж олгох журам”-ын 4.5, 6.1, Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний газрын даргын 2012 оны 162 тоот тушаалын 3 дугаар хавсралт “Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд асрах тухай гэрээ”-ний 2.3, 5.1, Эрүүл мэндийн сайд, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2018 оны А/69/48 дугаар хамтарсан тушаалын дөрөвдүгээр хавсралтын 3.2-д заасныг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллаагүй,
- Магадлан итгэмжлэгдсэн рашаан сувилалд эмчлүүлсэн ахмад настанд хөнгөлөлтийг олгохдоо энгийн ерөөний тарифаар тооцон олгоогүй, амьжиргааг дэмжих зөвлөлөөр хэлэлцүүлж шийдвэрлэгдээгүй халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, үйлчилгээг үзүүлдэг, зөвлөлийн шийдвэрт шифр, регистрийн дугаар алдаатай тусгадаг, тэтгэвэр тэтгэмж олгох журамд заасны дагуу өргөдөл өгсөн өдрөөр олголт хийгдээгүй, хүнс тэжээлийн дэмжлэг авах үйлчилгээний шалгуур үзүүлэлт хангаагүй иргэдэд үйлчилгээ үзүүлсэн,
- Ахмад настны тухай хуулийн 2.3 дахь заалт бүрэн хэрэгжихгүй,
- Ахмад настан гэрээт амралт, сувиллын газарт амрах ахмад настны тоо, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, ахмад настанд үзүүлэх түлээ түлшний хөнгөлөлтийн тоонд квот тогтоож байгаагаас шалгуур үзүүлэлт хангасан иргэд халамжийн үйлчилгээнд бүрэн хамрагдахгүй,
- Сумдын АДЗ-ийн гишүүд халамжийн үйлчилгээний талаарх мэдлэг арга зүй дутмаг, “Амьжиргаа дэмжих зөвлөлийн дүрэм”-ийн 5.4-т “... аймгийн нийгмийн халамжийн байгууллага нь АДЗ-ийг мэргэжил арга зүйн удирдлагаар хангах, зөвлөлийн гишүүдийг сургах, үйл ажиллагаа хангалтгүй,
- Иргэдэд үйлчлэх үйлчилгээг дэвшилтэд технологитой хөл нийлүүлэн нийгмийн халамжийн зарим үйл ажиллагааг цахим хэлбэрт шилжүүлсэн нь сайшаалттай ч цахимаар ирүүлсэн иргэний хүсэлт ирүүлсэн хугацаа харагдахгүй, цахим архивгүй, АДЗ-өөр хэлэлцүүлэгдэхгүйгээр олголт хийгддэг, мөн халамжийн нэгдсэн системд нас барсан, шилжин суурьшсан иргэдийн төлөвийг тухай бүр шинэчлээгүй,
- Хүнсний дэлгүүрүүдийн НӨАТ-ын баримтыг олгохдоо нэр төрлөөрөө гардаггүй бөөн дүнгээр олгож байгаа нь хүнсний талоноор заагдаагүй бараа бүтээгдэхүүн авсан эсэхэд хяналт хийх боломжгүй,

- Нийгмийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай иргэнийг нийгэмшүүлэх, хамт олны бүлэг бүрдүүлэх, орлогын эх үүсвэртэй болгох төсөл хэрэгжүүлэх, амьдрах ухаанд сургах зарим төсөл хэрэгжүүлсэн зарим өрх, бүлүүд нь үйл ажиллагаа явуулаагүй, төсөлд тусгасан асуудлыг бодит байдлаар хэрэгжүүлсэн баримт судалгаа, тайлан дутуу, үйлчилгээнд хамрагдсан иргэдийн мэдлэг хандлага, зан үйлд төлөвшилд гарч өөрчлөлтүүдийн талаарх үнэлгээ, төсөл хэрэгжүүлснээр тухайн өрхийн орлого нэмэгдсэн талаарх судалгаа тайлан байхгүй,
- Дотоод хяналтыг тэтгэвэр, тэтгэмж, халамжийн үйлчилгээ, хөгжлийн үйлчилгээ тус бүрд нь хийж байгаач хяналт шалгалт үр дүнгүй,
- Шилэн дансны хуулийг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллаагүй байна.

ЗӨВЛӨМЖ:

Аудитын дүн, дүгнэлт нотлох зүйлст үндэслэн дараах зөвлөмжийг өгч байна. Үүнд:

Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний газрын дарга Н.Батжаргал даргад:

1. Халамжийн сангийн зардлын төсвийн төслийг боловсруулахдаа халамжид хамрагдах өрх, иргэний тоо болон хэрэгцээний судалгаанд үндэслэн төлөвлөх.
2. Засгийн газрын 2012 оны 185 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт “Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж олгох журам”-ын 4.5, 6.1, Хөдөлмөр, халамж үйлчилгээний газрын даргын 2012 оны 162 тоот тушаалын 3 дугаар хавсралт “Ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, хүүхэд асрах тухай гэрээ”-ний 2.3, 5.1, Эрүүл мэндийн сайд, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2018 оны А/69/48 дугаар хамтарсан тушаалын дөрөвдүгээр хавсралтын 3.2-д заасныг бүрэн хэрэгжүүлэх.
3. Засгийн газрын 2013 оны 7 сарын 09-ний өдрийн 269 дугаар тогтоолыг бүрэн хэрэгжүүлэх, нийгмийн халамж, үйлчилгээний нэгдсэн мэдээллийн системд нас барсан, шилжин суурьшсан иргэдийн мэдээллийг тухай бүр шинэчилж ажиллах.
4. Нийгмийг халамжийн тэтгэмжид хамрагдах иргэдийн хүсэлтийг Засгийн газрын 2017 оны 340 дүгээр тогтоолоор батлагдсан журмын 3.1, Засгийн газрын 2020 оны 194 дүгээр тогтоолоор батлагдсан журмын 3.3-д заасны дагуу хянан шийдвэрлэх хугацаанд шийдвэрлэх.
5. Аймаг, сумын хэмжээнд халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, үйлчилгээнд хамрагдах ХБИ-ийн судалгаанаас бусад өрх, иргэний тоо болон халамжийн хэрэгцээний судалгааг гаргах мэдээллийн сан бүрдүүлэх, сум орон нутгийн удирдлагыг үнэн зөв, бодитой мэдээллээр бүрэн хангах.
6. Дотоод хяналт, шалгалтын үр дүн, үр өгөөжийг тооцох.
7. Шилэн дансны хуулийг бүрэн хэрэгжүүлж ажиллах.

ХАВСРАЛТУУД:

Хавсралт 1

Улсын төсвийн халамжийн сангийн 2019-2020 оны мэдээлэл

/мян.төг/

Улсын төсвийн халамжийн сан		2019 он					2020 он				
		Төсвийн төсөл		Батлагдсан төсөв	Гүйцэтгэл		Төсвийн төсөл		Батлагдсан төсөв	Гүйцэтгэл	
		Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн
1	Халамжийн тэтгэвэр	1,131	2,129,700	2,042,038	1,223	2,041,933	1,556	2,339,747	3,057,500	1,230	3,055,915
2	Нөхцөлт мөнгөн тэтгэмж	1,594	1,338,960	1,237,475	1,666	1,229,824	2,880	1,623,085	1,544,571	1,791	1,544,484
3	Онцгой тохиолдлын болон амьжиргааг дэмжих тэтгэмж	1,615	840,600	638,700	1,574	633,180	2,133	736,128	736,128	1,679	843,371
4	Жирэмсэн хөхүүл эхчүүдийн тэтгэмж	1,300	450,000	447,974	1,626	216,905	2,182	303,219	60,000	241	16,931
5	Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ	290	24,000				55	25,920	39,200		
6	Ахмад настны хөнгөлөлт үйлчилгээ	2,485	405,020	441,923	2,529	441,588	2,779	414,629	340,122	2,648	338,501
7	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	479	153,990	114,158	432	99,305	594	134,499	123,024	505	97,265
8	Хоол тэжээлийн хөнгөлөлт	5,750	849,600	712,884	4,583	706,808	7,285	865,512	1,043,900	4,494	1,041,528
9	Амьжиргааг дэмжих зөвлөл	119	25,848	19,560	119	19,678	128	20,520	17,240	119	17,240
10	Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж		6,000	4,170		3,096		3,985	3,990		2,409
11	Алдарт эхийн одон	5,800	770,000	740,000	5,674	735,500	7,464	799,200	740,000	5,554	708,360
12	Ахмад дайчдад олгох нэг удаа /АЦА/	8	19,200		33	61,482					
13	Алдар цолтой ахмадын нэмэгдлийн	74	59,725	61,600			67	75,600	59,700	29	59,114
14	Төрөлжсөн асрамж										
15	Насны хишиг	3,010	494,000	499,600	3,186	497,100	4,046	529,200	527,600	3,534	526,810
16	Цалинтай ээж жирэмсэн	3,500	2,100,000	1,636,456	3,705	1,607,147	5,173	1,843,385	142,239	681	129,033
17	Өрх толгойлсон эх, эцгийн тэтгэмж	160	153,600	118,559	104	112,098	123	118,886	104,000	111	93,391
18	Ихэр хүүхдийн тэтгэмж							24,000		7	14,000
Нийт		27,315.00	9,820,243.00	#####	26,454.00	8,405,642.27	36,465.00	9,833,514.30	8,563,214.12	22,623.00	#####

Эх сурвалж: Халамжийн сангийн 2019, 2020 оны төсвийн төсөл, санхүүгийн тайлангаас

Улсын төсвийн нийгмийн халамжийн 2019-2020 оны мэдээлэл

/Хавсралт 1.1/

Улсын төсвийн халамжийн сан	2019 он					2020 он				
	Төсвийн төсөл		Батлагдсан төсөв	Гүйцэтгэл		Төсвийн төсөл		Батлагдсан төсөв	Гүйцэтгэл	
	Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн
1 Халамжийн тэтгэвэр	1,131	2,129,700	2,042,038	1,223	2,041,933	1,556	2,339,747	3,057,500	1,230	3,055,915
2 Нөхцөлт мөнгөн тэтгэмж	1,594	1,338,960	1,237,475	1,666	1,229,824	2,880	1,623,085	1,544,571	1,791	1,544,484
3 Онцгой тохиолдлын болон амьжиргааг дэмжих тэтгэмж	1,615	840,600	638,700	1,574	633,180	2,133	736,128	736,128	1,679	843,371
4 Жирэмсэн хөхүүл эхчүүдийн тэтгэмж	1,300	450,000	447,974	1,626	216,905	2,182	303,219	60,000	241	16,931
5 Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ	290	24,000				55	25,920	39,200		
6 Ахмад настны хөнгөлөлт үйлчилгээ	2,485	405,020	441,923	2,529	441,588	2,779	414,629	340,122	2,648	338,501
7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	479	153,990	114,158		99,305	594	134,499	123,024	505	97,265
8 Хоол тэжээлийн хөнгөлөлт	5,750	849,600	712,884	4,583	706,808	7,285	865,512	1,043,900	4,494	1,041,528
9 Амьжиргааг дэмжих зөвлөл	119	25,848	19,560	119	19,678	128	20,520	17,240	119	17,240
10 Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж		6,000	4,170		3,096		3,985	3,990		2,409
11 Алдарт эхийн одон	5,800	770,000	740,000	5,674	735,500	7,464	799,200	740,000	5,554	708,360
12 Ахмад дайчдад олгох нэг удаа /АЦА/	8	19,200		33	61,482					
13 Алдар цолтой ахмадын нэмэгдлийн	74	59,725	61,600			67	75,600	59,700	29	59,114
14 Төрөлжсөн асрамж										
15 Насны хишиг	3,010	494,000	499,600	3,186	497,100	4,046	529,200	527,600	3,534	526,810
16 Цалинтай ээж жирэмсэн	3,500	2,100,000	1,636,456	3,705	1,607,147	5,173	1,843,385	142,239	681	129,033
17 Өрх толгойлсон эх, эцгийн тэтгэмж	160	153,600	118,559	104	112,098	123	118,886	104,000	111	93,391
18 Ихэр хүүхдийн тэтгэмж								24,000	7	14,000
Нийт	27,315.0	9,820,243.0	8,715,097.2	26,454.0	8,405,642.3	36,465.0	9,833,514.3	8,563,214.1	22,623.0	8,488,350.8

/Хавсралт 1.2/

Улсын төсвийн халамжийн сан	Харьцуулалт / тоон дүнгээр/						Харьцуулалт /хувиар/						2020 оны харьцуулалт /тоон дүн/			2020 оны харьцуулалт /хувиар/				
	Төсвийн төсөл		Батлагдсан төсөв		Гүйцэтгэл		Төсвийн төсөл		Батлагдсан төсөв		Гүйцэтгэл		2019 оны гүйцэтгэлийг 2020 төсвийн төсөлтэй		Төсвийн төслийг батлагдсан төсөвтэй	Батлагдсан төсвийг гүйцэтгэлтэй	2019 оны гүйцэтгэлийг 2020 төсвийн төсөлтэй		Төсвийн төслийг батлагдсан төсөвтэй	Батлагдсан төсвийг гүйцэтгэлтэй
	Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Мөнгөн дүн	Мөнгөн дүн	Хүний тоо	Мөнгөн дүн	Мөнгөн дүн	Мөнгөн дүн
1 Халамжийн тэтгэвэр	425	210,047	1,015,462	7	1,013,982	138%	110%	150%	101%	150%	333	297,814	717,753	(1,585)	127%	115%	131%	100%		
2 Нөхцөлт мөнгөн тэтгэмж	1,286	284,125	307,096	125	314,660	181%	121%	125%	108%	126%	1,214	393,260	(78,513)	(87)	173%	132%	95%	100%		
3 Онцгой тохиолдлын болон амьжиргааг дэмжих тэтгэмж	518	(104,472)	97,428	105	210,191	132%	88%	115%	107%	133%	559	102,948	-	107,243	136%	116%	100%	115%		
4 Жирэмсэн хөхүүл эхчүүдийн тэтгэмж	882	(146,781)	(387,974)	(1,385)	(199,974)	168%	67%	13%	15%	8%	556	86,314	(243,219)	(43,069)	134%	140%	20%	28%		
5 Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ	(235)	1,920	39,200	-	-	19%	108%				55	25,920	13,280	(39,200)			151%	0%		
6 Ахмад настны хөнгөлөлт үйлчилгээ	294	9,609	(101,801)	119	(103,086)	112%	102%	77%	105%	77%	250	(26,958)	(74,507)	(1,621)	110%	94%	82%	100%		
7 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн	115	(19,491)	8,866	73	(2,041)	124%	87%	108%	117%	98%	162	35,193	(11,475)	(25,759)	138%	135%	91%	79%		
8 Хоол тэжээлийн хөнгөлөлт	1,535	15,912	331,016	(89)	334,721	127%	102%	146%	98%	147%	2,702	158,705	178,388	(2,372)	159%	122%	121%	100%		
9 Амьжиргааг дэмжих зөвлөл	9	(5,328)	(2,320)	-	(2,438)	108%	79%	88%	100%	88%	9	842	(3,280)	-	108%	104%	84%	100%		
10 Банк, санхүүгийн байгууллагын үйлчилгээний хураамж	-	(2,015)	(180)	-	(687)	66%	96%				9	889	5	(1,581)	129%	100%	60%	100%		
11 Алдарт эхийн одон	1,664	29,200	-	(120)	(27,140)	129%	104%	100%	98%	96%	1,790	63,700	(59,200)	(31,640)	132%	109%	93%	96%		
12 Ахмад дайчдад олгох нэг удаа /АЦА/	(8)	(19,200)	-	(33)	(61,482)	0%	0%				(33)	(61,482)	-	-	0%	0%				
13 Алдар цолтой ахмадын нэмэгдлийн	(7)	15,875	(1,900)	29	59,114	91%	127%	97%			67	75,600	(15,900)	(586)			79%	99%		
14 Төрөлжсөн асрамж	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
15 Насны хишиг	1,036	35,200	28,000	348	29,710	134%	107%	106%	111%	106%	860	32,100	(1,600)	(790)	127%	106%	100%	100%		
16 Цалинтай ээж жирэмсэн	1,673	(256,615)	(1,494,217)	(3,024)	(1,478,114)	148%	88%	9%	18%	8%	1,468	236,238	(1,701,146)	(13,206)	140%	115%	8%	91%		
17 Өрх толгойлсон эх, эцгийн тэтгэмж	(37)	(34,714)	(14,559)	7	(18,707)	77%	77%	88%	107%	83%	19	6,789	(14,886)	(10,609)	118%	106%	87%	90%		
18 Ихэр хүүхдийн тэтгэмж	-	-	24,000	7	14,000						-	-	24,000	(10,000)			58%			
Нийт	9,150	13,271	(151,883)	(3,831)	82,709	133%	100%	98%	86%	101%	10,011	1,427,872	(1,270,300)	(74,863)	138%	117%	87%	99%		

Хавсралт 2

Эрүүл мэндийн яамтай гэрээ байгуулсан эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлсэн иргэдийн жагсаалт

Д/д	Эцэг (Эх)-ийн нэр	Нэр	Регистр	Шифр	Үйлчилгээний нэр	Үйлчилгээ авсан он сар өдөр	Үйлчлүүлсэн эмнэлэг	Мөнгөн дүн
1	Самбуу	Батсайхан	ХН59012015	5207	Хиймэл өвдөгний үе	2020.02.17	Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг үе сэргээх төв	5,000.00
2	Самбуу	Батсайхан	ХН59012015	5107	Хиймэл өвдөгний үе	2020.02.17	Улсын нэгдүгээр төв эмнэлэг үе сэргээх төв	5,000.00
3	Пүлээ	Бат-эрдэнэ	Г356122001	5207	Хиймэл өвдөгний үе	2020.06.11	Орхон аймаг дахь бүсийн оношлогоо	5,000.00
4	Жумба	Отгон	ГЮ47071566	5106	Хиймэл түнхний үед	2020.07.08	Орхон аймаг дахь бүсийн оношлогоо	6,000.00
5	самбуу	шаандар	ги41101408	5106	Хиймэл түнхний үед	2020.03.16	Орхон аймаг дахь бүсийн оношлогоо	6,000.00
6	сүрнээ	батмөнх	гн47051428	5207	Хиймэл түнхний үед	2020.06.12	Орхон аймаг дахь бүсийн оношлогоо	5,000.00
Нийт дүн								32,000.00

Жич: Эрүүл мэндийн даатгалын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1.8 дахь заалт хүчинтэй байх хугацаанд үйлчилгээ авсан иргэдийг оруулсан болно.

Хавсралт 3

АМЬЖИРГАА ДЭМЖИХ ЗӨВЛӨЛИЙН УРАМШУУЛЛЫН ТУЛГАЛТ

№	Регистр	Эцэг (Эх)-ийн нэр	Нэр	Шифр	Олгох мөнгө	Сум / Дүүрэг	Олгосон дүн	Олголтын тоо	Олговол зохих дүн	Зөрүү /- илүү, +дутуу/	Өглөгөөр тусгасан дүн	Өглөгийн зөрүү /-илүү, +дутуу/
1	ГД89102974	Баттүвшин	Амаржаргал	2401	34560	Дашинчилэн сум	86400	3	116640	30240		
2	ВЮ89022120	Батжаргал	Ариунтунгалаг	2401	34560	Дашинчилэн сум	69120	3	100800	31680		
3	ГД93031501	Очирбат	Даваацэрэн	2401	43200	Дашинчилэн сум	129600	3	172800	43200		
4	ЧО74080606	Дэчин-иш	Дэлгэрцэцэг	2401	43200	Дашинчилэн сум	129600	3	172800	43200		
5	ГД60092063	Сүрэнхорол	Оюумаа	2401	43200	Дашинчилэн сум	120960	3	155520	34560		
6	ГД65111461	Миеэ	Соёлмаа	2401	34560	Дашинчилэн сум	120960	3	156960	36000		
7	ГЮ56102101	Яндаг	Чулуунцэцэг	2401	43200	Дашинчилэн сум	129600	3	158400	28800		
Нийт							786240	21	1033920	247680	259200	-11520
							Жилд олгох дүн	1209600		164160		
1	ГВ80080801	Индрээ	Ичинноров	2401	43200	Бүрэг хангай сум	129600	3	73440	-56160		
2	ГВ61020804	Лхагва	Лхагвасүрэн	2401	43200	Бүрэг хангай сум	172800	4	137520	-35280		
3	ГВ79100111	Загас	Мөнхзул	2401	32400	Бүрэг хангай сум	32400	1	32400	0		
4	РЙ85100811	Дор	Наранбаатар	2401	43200	Бүрэг хангай сум	129600	3	82080	-47520		
5	ГВ80041207	Ганбаяр	Наранзул	2401	43200	Бүрэг хангай сум	43200	1	43200	0		
6	ГВ71041818	Дашцэрэн	Наранцацралт	2401	10800	Бүрэг хангай сум	10800	1	10800	0		
7	ГО64090967	Дамба	Оюунгэрэл	2401	43200	Бүрэг хангай сум	43200	1	43200	0		
8	ГВ81030908	Мягмарсүрэн	Сэржмядаг	2401	43200	Бүрэг хангай сум	86400	2	59040	-27360		
9	ГВ90042201	Болд	Үүрийнтуяа	2401	43200	Бүрэг хангай сум	172800	4	172800	0		

10	ГВ80031803	Баатар	Цэнгэлмаа	2401	43200	Бүрэг хангай сум	43200	1	43200	0		
11	ГВ52050602	Самбуу	Цэрэндулам	2401	43200	Бүрэг хангай сум	129600	3	73440	-56160		
12	ГВ91062201	Батбилэг	Эрдэнэжаргал	2401	43200	Бүрэг хангай сум	129600	3	97920	-31680		
Нийт							1123200	27	869040	-254160	0	0
						Жилд олгох дүн	1209600			86400		
1	ГЖ64030101	Жамъянсүрэн	Энхтуяа	2401	43200	Орхон сум	172800	4	149760	-23040		
2	ГО67040175	Пүрэвжав	Энхбаяр	2401	43200	Орхон сум	172800	4	144000	-28800		
3	ГЗ52061817	Гончигжав	Цогт	2401	43200	Орхон сум	172800	4	132480	-40320		
4	ГЖ84121507	Дугарсүрэн	Сувд-эрдэнэ	2401	43200	Орхон сум	172800	4	149760	-23040		
5	ГЖ50070104	Сандаг	Дэжид	2401	43200	Орхон сум	172800	4	109440	-63360		
6	ГЖ91100601	Нацагдорж	Дуламсүрэн	2401	43200	Орхон сум	172800	4	146880	-25920		
7	М352072511	Бадарч	Ганбаатар	2401	43200	Орхон сум	172800	4	109440	-63360		
							1209600	28	941760	-267840	0	0
						Жилд олгох дүн	1209600			0		
1	ГА62060272	Хосбаатар	Ганхуяг	2401	93600	Баян-Агт сум	136800	2	136800	0		
2	ФБ583091219	Мэндбаяр	Даваабаатар	2401	14400	Баян-Агт сум	14400	1	36000	21600		
3	ГА63121569	Битүүгаа	Должинсүрэн	2401	97200	Баян-Агт сум	140400	2	151200	10800		
4	ГА83071779	Дамдинсүрэн	Нармандах	2401	82800	Баян-Агт сум	126000	2	122400	-3600		
5	ГА82080863	Ядамжав	Пагмадулам	2401	115200	Баян-Агт сум	158400	2	144000	-14400		
6	ГА80090762	Болдсайхан	Сайханчимэг	2401	43200	Баян-Агт сум	172800	4	172800	0		
7	ГА91013113	Хонгор	Эрдэнэ-очир	2401	43200	Баян-Агт сум	172800	4	172800	0		
Нийт							921600	17	936000	14400	0	0
						Жилд олгох дүн	1209600			288000		
1	ФМ84011748	Цэрэндорж	Мөнхцэцэг	2401	43200	Сайхан сум	151200	4	91543	-59657		
2	ГЗ72041036	Норов	Нямсайхан	2401	57600	Сайхан сум	133200	3	77143	-56057		
3	ГЗ84090401	Догсом	Одонтунгалаг	2401	43200	Сайхан сум	172800	4	149349	-23451		
4	ГЗ63121603	Чимэд	Оюунтунгалаг	2401	43200	Сайхан сум	162000	4	112526	-49474		
5	ГЗ90080502	Бат-эрдэнэ	Тогооч	2401	57600	Сайхан сум	133200	3	101417	-31783		
6	ГЗ65010904	Ванчиг	Цэнд-аюуш	2401	43200	Сайхан сум	172800	4	118697	-54103		
7	ГЗ84010515	Баясгалан	Энхтөр	2401	43200	Сайхан сум	158400	4	110057	-48343		
Нийт							1083600	26	760731	-322869	0	0
						Жилд олгох дүн	1209600			126000		
1	ГН63080503	Лхамсүрэн	Булгамаа	2401	43200	Хутаг-Өндөр сум	172800	4	172800	0		
2	ФМ89011904	Цоодол	Булганчимэг	2401	43200	Хутаг-Өндөр сум	172800	4	172800	0		
3	ГН73120411	Ноов	Галсанцэрэн	2401	43200	Хутаг-Өндөр сум	172800	4	172800	0		
4	ГН61051908	Динаажав	Ганчимэг	2401	43200	Хутаг-Өндөр сум	164160	4	164160	0		
5	ГЭ85021521	Жадамба	Хатансэлэнгэ	2401	43200	Хутаг-Өндөр сум	172800	4	172800	0		
6	ЦГ69110726	Чойжил	Цэрэндулам	2401	43200	Хутаг-Өндөр сум	172800	4	172800	0		
7	ПП83090826	Нохойжав	Эрдэнэчимэг	2401	43200	Хутаг-Өндөр сум	146880	4	146880	0		
Нийт							1175040	28	1175040	0	0	0
						Жилд олгох дүн	1209600			34560		
1	ГО88052663	Пүрэвсүрэн	Ариунаа	2401	43200	Баяннуур сум	151200	4	100800	-50400		
2	ГО94040815	Батсүрэн	Баасансугар	2401	28800	Баяннуур сум	28800	1	57600	28800		
3	ГЮ96100200	Цогбадрах	Дэжидмаа	2401	21600	Баяннуур сум	21600	1	57600	36000		
4	ГР92041609	Нацаг	Золмаа	2401	43200	Баяннуур сум	129600	3	129600	0		
5	ГМ72012601	Найдандорж	Оюун	2401	57600	Баяннуур сум	122400	3	86400	-36000		
6	ГО86071681	Доржсүрэн	Өрнөхдэлгэр	2401	43200	Баяннуур сум	144000	4	144000	0		

7	ГО84040976	Мягмар	Цэрэнбалдан	2401	43200	Баяннуур сум	172800	4	129600	-43200		
8	ГО87101368	Пүрэвсүрэн	Эрдэнэзул	2401	43200	Баяннуур сум	151200	4	129600	-21600		
9	ГО57041561	Батмөнх	Юмжирдулам	2401	43200	Баяннуур сум	172800	4	158400	-14400		
Нийт							1094400	28	993600	-100800	0	0
							Жилд олгох дүн	1209600		115200		
1	ГЮ68012108	Чойдог	Баттунгалаг	2401	43200	Булган сум	172800	4	126720	-46080		
2	ГЮ88092368	Болд	Буянзаяа	2401	43200	Булган сум	172800	4	144000	-28800		
3	ГЮ59041561	Санжаажамц	Ичинхорлоо	2401	43200	Булган сум	129600	3	129600	0		
4	ГЭ56020103	Даваацэрэн	Мөнхөрмаа	2401	43200	Булган сум	172800	4	129600	-43200		
5	ГЭ63081308	Дондог	Мягмарсүрэн	2401	43200	Булган сум	172800	4	158400	-14400		
6	ШБ67010311	Хишигсүрэн	Олзменх	2401	28800	Булган сум	158400	4	132480	-25920		
7	ФА51040201	Пүрэвдорж	Эрдэнэчимэг	2401	43200	Булган сум	172800	4	129600	-43200		
Нийт							1152000	27	950400	-201600	0	0
							Жилд олгох дүн	1209600		57600		
Бүгд дүн									Илүү /АКТ/ Дутуу /АШ/	-1158789		
							8545680		14400			
							Жилд олгох дүн	9676800		871920		

ЦАХИМ ХҮСЭЛТЭЭР ОЛГОЛТ ХИЙГДСЭН ИРГЭД

/төгрөгөөр /

№	Сум	Цахим хүсэлтээр олголт хийгдсэн хувийн хэрэггүй иргэдийн жагсаалт		Журамд заасан хугацаанд хянан шийдвэрлээгүй			Тайлант хугацаанд нийт олгосон дүн/2211, 2217-2219, 2226-2227/		Нийт олголтод эзлэх хувь	
		Иргэдийн тоо	Олголтын дүн	Иргэдийн тоо	Олголтын дүн	Эзлэх хувь	Иргэдийн тоо	Олголтын дүн	Иргэдийн тоо	Олголтын дүн
1	БАЯН-АГТ	132	28,357,860	54	16,507,782	17%	619	157,607,027	8.7%	10.5%
2	БАЯННУУР	51	9,971,043	14	3,812,288	4%	360	81,990,173	3.9%	4.6%
3	БУЛГАН	521	124,901,286	156	42,566,304	43%	2,085	533,964,089	7.5%	8.0%
4	БҮРЭГХАНГАЙ	53	7,591,639	5	928,229	1%	552	141,513,709	0.9%	0.7%
5	ДАШИНЧИЛЭН	111	20,905,012	37	7,713,710	8%	569	140,554,697	6.5%	5.5%
6	ОРХОН	124	26,874,279	56	14,642,974	15%	627	147,084,343	8.9%	10.0%
7	САЙХАН	64	8,739,129	17	3,199,516	3%	712	175,005,453	2.4%	1.8%
8	ХУТАГ-ӨНДӨР	119	19,587,114	45	10,354,012	10%	896	225,882,105	5.0%	4.6%
Нийт		1,175	246,927,362	384	99,724,815	100%	6,420	1,603,601,596	6.0%	6.2%

Эх сурвалж: Амьжиргааг дэмжих зөвлөлийн шийдвэрээс тооцоолсон болно.

Хавсралт 4

Эх сурвалж: Ehalatj болон АДЗ-ийн шийдвэрээс тооцоолов.

Хавсралт 5

2020 ОНД НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН САНД ХАМРАГДСАН ИРГЭДИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

/мян.төг/

№	Халамжийн төрөл	Халамжийн санд хамрагдсан		АДЗ-ийн шийдвэргүй олголт хийсэн		Хууль, журмын дагуу олголт хийгдээгүй		Бусад зөрчил		Нийт дүнд эзлэх зөрчил /хувиар/	
		Иргэдийн тоо	Мөнгөн дүн	Иргэдийн тоо	Мөнгөн дүн	Иргэдийн тоо	Мөнгөн дүн	Иргэдийн тоо	Мөнгөн дүн	Иргэдийн тоо	Мөнгөн дүн
1	Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр	757	1,893,480.0	-	-	3	7,309	-	-	0.4%	0.4%
2	Нийгмийн халамжийн тэтгэмж	10,594	3,372,430	8	6,642	939	158,196	-	-	8.9%	4.9%
3	Нийгмийн халамжийн үйлчилгээ	2,630	375,033	991	101,024	7	504			37.9%	27.1%
4	Нийгмийн хөгжлийн үйлчилгээ	591	626,744	-	-	6	544	13	-	3.2%	0.1%
Нийт		14,572	6,267,687	999	107,666	955	166,553	13	-	13.5%	4.4%

Эх сурвалж: Wais болон ehalatj-ийн нийт олголтын хаалт, АДЗ-ийн шийдвэрээс тооцооллоо.

Хавсралт 6

2020 ОНД НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН САНД ХАМРАГДСАН ИРГЭДИЙН МЭДЭЭЛЭЛ СУМДААР

/төгрөгөөр/

№	Халамжийн төрөл	Халамжийн санд хамрагдсан		АДЗ-ийн шийдвэргүй олголт хийсэн		Хууль, журмын дагуу олголт хийгдээгүй		Зөрчил		
		Иргэдийн тоо	Мөнгөн дүн	Иргэдийн тоо	Мөнгөн дүн	Иргэдийн тоо	Мөнгөн дүн	Иргэдийн тоо	Мөнгөн дүн	
1	Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр	757	1,893,479,990	-	-	3	7,308,840	-	-	
2	Нийгмийн халамжийн тэтгэмж	10,594	3,372,429,896	8	6,641,867	939	158,195,985	-	-	
3	Нийгмийн халамжийн үйлчилгээ	2,630	375,033,080	991	101,024,400	7	504,000			
4	Нийгмийн хөгжлийн үйлчилгээ	591	626,744,000	-	-	6	544,000	13	-	
Нийт		14,572	6,267,686,966	999	107,666,267	955	166,552,825	13	0	
НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ТЭТГЭВЭР										
1	Баяннуур	30	59,954,960							
2	Дашинчилэн	73	190,564,890							

3	Бүрэгхангай	53	130,805,080			2	7,205,000		
4	Орхон	68	179,410,590			1	103,840		
5	Сайхан	84	204,863,080						
6	Баян-Агт	73	195,392,300						
7	Хутаг-Өндөр	101	251,122,690						
8	Булган	275	681,366,400						
НИИТ		757	1,893,479,990	-	-	3	7,308,840	-	-
НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ТЭТГЭМЖ									
1	Баяннуур	527	146,204,963			79	6,786,973		
2	Дашинчилэн	856	253,308,837			74	12,287,310		
3	Бүрэгхангай	833	252,250,379	1	232,815	102	5,358,864		
4	Орхон	1,037	318,215,603	1	1,523,080	84	23,162,081		
5	Сайхан	1,091	330,390,123			146	21,008,179		
6	Баян-Агт	940	325,806,757			101	18,852,113		
7	Хутаг-Өндөр	1,508	488,962,245	3	155,212	127	23,202,112		
8	Булган	3,802	1,257,290,989	3	4,730,760	226	47,538,353		
НИИТ		10,594	3,372,429,896	8	6,641,867	939	158,195,985	-	-
НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ									
1	Баяннуур	41	6,514,250						
2	Дашинчилэн	108	22,097,000	5	750,000				
3	Бүрэгхангай	94	16,554,000	18	3,175,000				
4	Орхон	143	44,979,700	23	3,038,500	1	2,000		
5	Сайхан	208	27,610,500	68	4,025,000				
6	Баян-Агт	128	14,377,500						
7	Рашаант	88	16,750,750			2	60,000		
8	Хутаг-Өндөр	158	28,320,000			2	409,000		
9	Булган	1,662	197,829,380	877	90,035,900	2	33,000		
НИИТ		2,630	375,033,080	991	101,024,400	7	504,000	0	0
НИЙГМИЙН ХАЛАМЖИЙН ХӨГЖЛИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ									
1	Баяннуур	18	19,888,000	-	-	-	-		
2	Дашинчилэн	42	41,064,000	-	-	-	-	8	
3	Бүрэгхангай	34	32,720,000	-	-	-	-		
4	Орхон	42	40,848,000	-	-	-	-		

5	Сайхан	28	29,712,000	-	-	2	128,000		
6	Баян-Агт	54	59,560,000	-	-	-	-	5	
7	Хутаг-Өндөр	61	64,736,000	-	-	-	-		
8	Булган	312	338,216,000	-	-	4	416,000		
НИЙТ		591	626,744,000	-	-	6	544,000	13	0

Эх сурвалж: *Wais* болон *ehalatj*-ийн нийт олголтын хаалтаас

**БУЛГАН АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗРЫН ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОРЫН ТУШААЛ**

2021 оны 12 сарын 06 өдөр

Дугаар /22

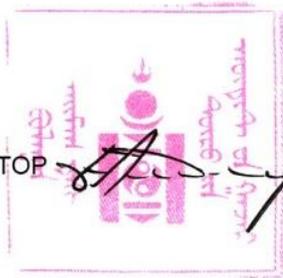
Булган

**Аудитын тайлан
баталгаажуулах тухай**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын 2021 оны А/27 дугаар тушаалаар баталсан “Төрийн аудитын байгууллагын 2021 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө”, 2018 оны А/221 дүгээр тушаалаар баталсан “Аудитын чанарын хяналтын журам”-ыг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. “Төрийн аудитын байгууллагын 2021 оны гүйцэтгэлийн төлөвлөгөө”-ний дагуу “Улс, орон нутгийн халамжийн сангийн үйл ажиллагааны хэрэгжилтийн үр дүн”-д хийсэн нийцлийн аудитын тайлан, төлбөрийн акт, албан шаардлагыг хавсралтаар баталсугай.
2. Нийцлийн аудитын тайланг Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний газрын даргат хүргүүлсүгэй.
3. Аудитаар өгсөн зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээ авч, үр дүнг 2022 оны 04 дугаар сарын 25-ны өдрийн дотор ирүүлэхийг аймгийн Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний газрын дарга /Н.Батжаргал/-д зөвлөсүгэй.
4. Аудитаар өгсөн албан шаардлага, зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хугацаанд нь хангуулж, биелэлтийг тооцон хяналт тавьж ажиллахыг аудитын менежер /Ж.Энхцоодол/-т даалгасугай.
5. Аудиттай холбоотой ажлын болон нотлох баримтыг тайлан баталгаажуулснаас хойш 14 хоногийн дотор архивын нэгж болгон хүлээлгэн өгөх, Төрийн аудитын байгууллагын цахим хуудсанд байршуулж, олон нийтэд түгээхийг ахлах аудитор /Г.Намчинсүрэн/-т үүрэг болгосугай.

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР Д.АНХБАЯР

D: /bnchig hereg/2021/tushaal/TAtushaal.doc

006010099

**БУЛГАН АЙМГИЙН
ХӨДӨЛМӨР, ХАЛАМЖИЙН
ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ГАЗАР**

63082 Булган аймаг, Булган сум, Жаргалант баг,
Анхлагчдын өргөн чөлөө 1-р гудамж 145 тоот,
Утас: 7034-2953, Факс: 7034-2953

2021.12.22 № 01/524
танай _____ -ны № _____ -т

ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАРТ

Төрийн аудитын тухай хуулийн 18.2-т заасны дагуу “Улс орон нутгийн халамжийн сангийн үйл ажиллагааны хэрэгжилтийн үр дүн”-д хийсэн нийцлийн аудитын тайлангийн төсөлтэй танилцан саналыг хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хавсралт хуудаатай.

ДАРГА Н.БАТЖАРГАЛ

6316123723 7034-2953

НИЙЦЛИЙН АУДИТЫН ТАЙЛАНГИЙН ТӨСӨЛД ӨГСӨН САНАЛ

Төрийн Аудитын газрын “Улс орон нутгийн халамжийн сангийн үйл ажиллагааны хэрэгжилтийн үр дүн”-д хийсэн нийцлийн аудитын тайлангийн төсөлтэй танилцан дараах тайлбарыг хүргүүлж байна. Үүнд:

1. Улс орон нутгийн төсвийн төслийг боловсруулахдаа Төсвийн тухай хуулийн 4.1.7, 5-р зүйл, 6-р зүйл мөн 6.2.6.а, 6.4.1-д заасны дагуу төсөвлөж байгаа ба жил бүр нийгмийн халамжид хамрагдах өрх, иргэний тоо хэрэгцээ шаардлаганд үндэслэн тэтгэвэр тэтгэмж, хөнгөлөлт тусламж авагч иргэдийн тоог нэмэгдүүлэн тооцож төсөвлөдөг боловч Сангийн яамнаас төсөвлөсөн төсвийн дагуу төсвийг баталдаггүй болно.
2. Аймгийн Улсын бүртгэлийн газраас сар бүр нас барсан иргэдийн жагсаалтыг авч 2 программд тулгалт хийн тухайн иргэний үйлчилгээний төлвийг өөрчилдөг. Өөр аймаг дүүрэгт нас барсан иргэдийн мэдээлэл УБХэлтсээс ирдэггүй тул мэдэх боломжгүй байдаг. Мөн иргэн шилжин явахдаа УБХэлтэс болон багийн Засаг даргын бүртгэлээс хасалт хийлгэхээ больсон ба шууд шилжин очсон газартаа бүртгүүлдэг болсон нь иргэдийн мэдээллийг бүртгэхэд хүндрэл гарч байна.
3. Магадлан итгэмжлэгдсэн рашаан сувиллын хөнгөлөлтийн зөрүү болох илүү олгогдсон 50,000 төгрөгний 30,000 төгрөгийг 2021 оны 12 дугаар сарын 16-нд Төрийн банкны 120000512202 тоот дансанд, 20,000 төгрөгийг 2021 оны 12 дугаар сарын 13-нд ХААН банкны 5286215935 тоот дансанд тушаан төлбөрийг барагдуулсан. Дутуу олгогдсон 424,000 төгрөгнөөс П.Мягмарсүрэнгийн 16,500 төгрөгийг нийт дүнд давхар оруулсан байна. Үлдсэн 407,500 төгрөгийг актын дагуу нөхөн олгоно.
4. Сумдын АДЗ-н үйл ажиллагааны урамшууллыг тооцож олгохдоо улирлын тайлан, ИТХ-д тайлангаа танилцуулж дүгнэсэн талаарх тоот, ирцийн бүртгэл зэргийг харгалзан үзэж урамшууллыг олгодог. ХХҮГ-н мэргэжилтнүүд суманд ажиллахдаа сумдын АДЗ-н үйл ажиллагаатай танилцах, АЗДТГ-аас сумдад ажилладаг шуурхай ажлын хэсэгт АДЗ-н үйл ажиллагаатай танилцах талаар нэгдсэн удирдамжинд оруулж ажилладаг. АДЗ-н гишүүд шинэчлэгдсэнтэй холбогдуулан сумдад ажиллахдаа гишүүдэд сургалтыг хийсэн. Мөн ХХҮГ-аас ирэх онд АДЗ-н гишүүдийг чадавхижуулах нэгдсэн сургалт хийхээр төсөв хөрөнгийг баталсан. Иймд энэ албан шаардлагын дүнтэй санал нийлэхгүй байна.
5. Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээний бүлгийн төсөл хэрэгжүүлэх иргэдийг сонгон шалгаруулж төслийг хэрэгжүүлдэг ба төсөл авсан иргэдэд хяналт үнэлгээг тусгай ажлын хэсэг байгуулагдан өрх бүрээр орж хяналт хийж хэрэгжилтэд хяналт тавьдаг. Мөн ХХҮГ-н хяналт шинжилгээ үнэлгээ хариуцсан мэргэжилтэн хяналтыг тавьж ажилладаг.
6. Ахмад настны тухай хуулийн 13.1-д зааснаар энэ хуулийн 8.1.3-т заасан дэмжлэгт хамрагдах ахмад настныг тухайн орон нутгийн АДЗ шийдвэрлэнэ гэж заасны дагуу түлээний хөнгөлөлтөөс бусад хөнгөлөлтүүд АДЗ-ийн хурлаар орохгүй. АДЗ-ийн шийдвэр дээр сумын мэргэжилтнүүд иргэний овог нэр, регистрийн дугаар, үйлчилгээний шифр огноо зэргийг үсэг зөрүүлж алдаатай шивсэн байна. Олголтыг хийхдээ иргэний бичиг баримтыг үндэслэн ямар нэгэн зөрүүгүй зөв хийсэн байна. Үүнд:
  - Программ үйлчилгээний эхэлж байгаа сарын хоногийн мөнгө дуусч байгаа сарын хоногийн мөнгөтэй нийлээд нэг сарын мөнгө бүрэн олгогдохоор тооцоолж мөнгийг олгогддог

- Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 13.6-д заасны дагуу улиралд нэг удаа олгох 60,000 төгрөгийг хоног, сараар тооцдоггүй улирлаар тооцож олголт хийгддэг
- Эх, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт тэтгэмж олгох журмын 4.14-д заасны дагуу цалинтай эзжийн хүсэлт гаргасан иргэн төрсний дараа амаржсаны тэтгэмж авсан бол уг тэтгэмжийн дуусах хугацааг тооцож тухайн иргэний хүсэлт гаргасан өдрөөс хойш эхлэх хугацааг засдаг
- Жирэмсэн эхийн тэтгэмжийн үйлчилгээний дуусах хугацаанаас өмнө төрсөн тохиолдолд тухайн сарыг олгоод зогсоодог тул дараа сарыг олгоогүй гэсэн тооцооллуудын мөнгөн дүнг хасуулах саналтай байна.

Иймээс энэ албан шаардлагыг хүлээн авах боломжгүй гэж үзэж байна.

7. ХХҮГ нь Нийгмийн халамжийн үйлчилгээнд хамрагддаг зорилтот өрх, иргэний судалгааг 6 сар тутам шинэчлэн баяжилт хийж авдаг бөгөөд дараах судалгаануудыг сумдын мэргэжилтнүүдээс авч байна. Үүнд:

Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний чиглэлээр:

2020 оны 6 сараас хойш аймгийн хэмжээн дэх хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн судалгаа, мэдээллийн санг 6 сар тутам шинэчлэн баяжуулж байна. Төрлөөр нь харуулвал:

- Хөгжлийн бэрхшээлийн төрлөөр нь
- Хөгжлийн бэрхшээлийн хэлбэрээр нь
- Хөдөлмөрийн чадвар алдалтын хувиар нь
- Тэргэнцэртэй эсэх
- Ажил хөдөлмөр эрхэлдэг эсэх /эрхэлдэг бол төрлөөр нь/
- ХБ-тэй иргэдийн амьжиргааны түвшингээр нь
- Төсөл, хөтөлбөрт хамрагдаж байсан эсэх /хамрагдаж байсан бол чиглэлээр нь/
- ХЭБҮ-нд хамрагддаг эсэх
- Өрх толгойлсон, ганц бие эсэх
- Сургууль, цэцэрлэгт хамрагддаг эсэх /хамрагддаг бол ямар сургуульд, хаана/

Ахмад настны чиглэлээр:

2021 оны 06 сараас хойш аймгийн хэмжээн дэх ахмад настны судалгаа, мэдээллийн санг 6 сар тутам шинэчлэн баяжуулж байна. Үүнд

- 90-с дээш настай ахмад настан
- Ганц бие ахмад настан
- Хэвтрийн өвчтэй, хөгжлийн бэрхшээлтэй ахмад настан
- Харьяалалгүй ахмад настан зэрэг судалгаануудыг гаргаад байна.

Нийгмийн халамжийн дэмжлэг тусалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрх/иргэний чиглэлээр

- Өрхийн мэдээллийн нэгдсэн сангийн 1-р түвшингийн буюу амьжиргааны доод бүлгийн өрх, иргэний судалгааг 38 нэр төрлийн асуулгаар гаргаж мэдээллийн сан үүсгэсэн.

Халамжийн үйлчилгээнд хамрагдах иргэдийг хуулийн дагуу өөрсдийн гаргасан хүсэлтийн дагуу хөнгөлөлт тусламжинд хамруулж байгаа болно

8. Сумдын АДЗ-н үйл ажиллагааны урамшууллыг тооцож олгохдоо улирлын тайлан, ИТХ-д тайлангаа танилцуулж дүгнэсэн талаарх тоот, ирцийн бүртгэл зэргийг тооцож урамшууллыг олгодог. АДЗ-н хурлыг хийхдээ сумын мэргэжилтнүүд хурлаа зохион

- байгуулж материалаа танилцуулдаг ба сумдын мэргэжилтнүүд нь өөрсдөө хуралдаа ороогүй байх боломжгүй юм. Гэтэл тус шалгалтаар сумдын мэргэжилтнүүд дээр мөн төлбөр гарсан байна. АДЗ-н гишүүд нь улиралд 48000 төгрөг, үүнээс татвараа суутгуулан 43200 төгрөгийг бүрэн суусан тохиолдолд олгож байгаа. Энэ урамшуулал нь 2012 оноос хойш огт өөрчлөгдөөгүй ба АДЗ-н гишүүд нь ачаалал ихтэй, хариуцлага өндөртэй байдаг.
9. Бүрэн хараагүй иргэний харилцаа холбооны хөнгөлөлт болох 30.0 мянган төгрөгийг 2021 оны 12 сарын 13-нд тухайн иргэнд нөхөн олгосон.
  10. Баяннуур сумын 200 толгой малаас дээш малтай 1 өрх болон хаягийн зөрчилтэй 2 өрхийг 1 өрхийг нь өрхөөр нь, 1 өрхийн шилжин явсан 1 иргэнийг тус тус хүнсний эрхийн бичгийн үйлчилгээнээс нь хассан байна. Хутаг-Өндөр сумын 5 өрхийг ӨАДЗ-өөр хэлэлцэн тайлант оныг дуустал харилцаа хандлагыг өөрчлөх, хөдөлмөр эрхлүүлэх чиглэлээр хамтран ажиллах шийдвэрт хүрсэн. Тайлант оны 12-р сарын 25-ны дотор дахин хэлэлцэж хүнсний эрхийн бичгийг түдгэлзүүлэх эс түдгэлзүүлэх талаар шийдвэр гаргана.
  13. Хүнсний эрхийн бичгийн үйлчилгээнд хамрагддаг иргэдээс нас барсан иргэдийн авсан 544,0 мянган төгрөгний төлбөрөөс 352,0 мянган төгрөгийг 12 дугаар сард Төрийн банкны 120000319541 тоот дансанд тушаасан болно.
  14. Орхон сумын иргэн нь илүү авсан 103,84 мянган төгрөгийг 12 сарын 13-ны өдөр буцаан төлсөн болно.
  15. Нийгмийн халамжийн тухай хуулийн 14.2-д зааснаар 30 хоногийн дотор иргэний хүсэлтийг шийдвэрлэнэ. ЗГ-ын 340-р тогтоолын 3.1-заалтын дагуу сумын нийгмийн ажилтан иргэнд ажлын 5 хоногт багтаан хариу мэдэгдэнэ. Эх, олон хүүхэдтэй өрх толгойлсон эх, эцэгт олгох тэтгэмж болон алдарт эхийн одонтой эхчүүдийн тэтгэмжийн үйлчилгээ 2020 оны 9 сараас цахимд шилжсэн. Е халамж цахим систем нь туршилтын хугацаанд ажиллаж байгаа бөгөөд 5 байгууллагын 29 сервисээс иргэний мэдээллийг татдаг тул ажиллагаа нь одоо ч бүрэн гүйцэд жигдрээгүй байна.
  16. Сар бүр нийгмийн халамжийн сангаас олгож буй тэтгэвэр тэтгэмж хөнгөлөлт, үйлчилгээ авах иргэдийн анхан шатны баримт материалд хяналт шалгалт хийж зөвлөмж, зөвлөгөө өгч, хувийн хэрэг, олголтын анхан шатны баримт материалд илрүүлсэн зөрчил дутагдлыг цаг тухайд нь холбогдох сумдын мэргэжилтнүүдээр зөрчлийг арилгуулж олголтыг хийдэг. Ингэснээр хувийн хэргийн анхан шатны бүрдүүлэлтэд тодорхой ахиц дэвшил гарч байгаа.
  17. Орон нутгийн төсвийн халамжийн сангийн жилийн эцсийн тайлан дээр аудитаас дүгнэлт тусгайлан өгөөгүй учир шилэн дансны мэдээлэлд оруулаагүй байна. Цаашид анхаарч ажиллана.
  18. Тайлангийн төслийн 2.15-д байгаа Эрүүл мэндийн яамтай гэрээ байгуулсан 2 эрүүл мэндийн байгууллагаар үйлчлүүлсэн 5 ахмад настанд 32,0 сая төгрөг олгосон гэсэн заалт нь Ахмад настны тухай хуулийн 8.1.1-д заасны дагуу Нийгмийн халамжийн сангаас эсхүл Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас олгоно гэсэн заалтын дагуу олгогдсон болно.

ТАЙЛБАР ГАРГАСАН:

ХАЛАМЖИЙН САНГИЙН АХЛАХ МЭРГЭЖИЛТЭН С.ДААРИЙМАА

ХАЛАМЖИЙН САНГИЙН ОЛГОЛТ ХАРИУЦСАН МЭРГЭЖИЛТЭН У.ОЮУНТУЯА

ХҮНС ТЭЖЭЭЛИЙН ДЭМЖЛЭГ ТУСЛАЛЦАА ХАРИУЦСАН МЭРГЭЖИЛТЭН Ц.МӨНХГЭРЭЛ